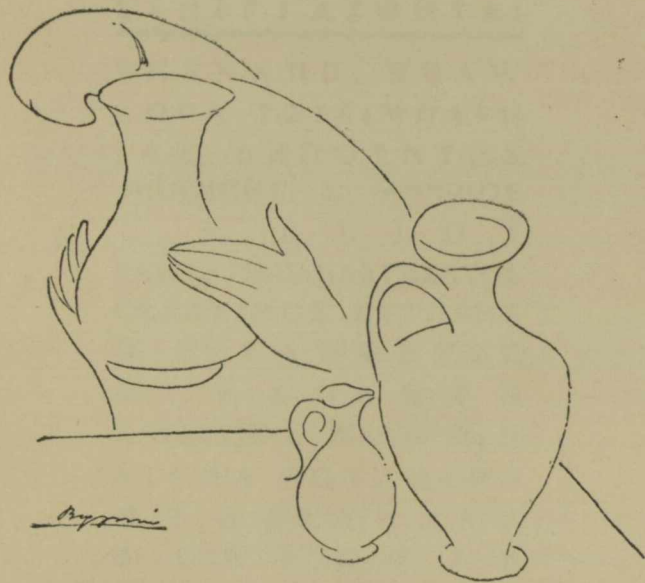

ΠΡΟΣΠΕΡΟ

Εκδοση Λογού και Τεχ
του Βρεταννικου Συμβουλ

ΠΡΟΣΠΕΡΟΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ

BERNARD SHAW

ΔΩΡΑ ΤΣΙΛΙΜΠΑΡΗ

ΙΑΣ. ΔΕΠΟΥΝΤΗΣ

ΜΠΑΜΠΗΣ Σ. ΑΝΝΙΝΟΣ

T. S. E L I O T

ΤΑΣΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΑΤΟΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΧΥΤΗΡΗΣ

D. H. LAWRENCE

Μ. Α Σ Π Ι Ω Τ Η

KATHERINE MANSFIELD

ΛΙΑΝΑ ΚΟΥΛΟΥΡΗ

M. I. Δ Ε Σ Υ Λ Λ Α Σ

B I Ρ Γ Ι Ν Ι Α

ΠΡΟΣΠΕΡΟΣ

φυλλάδιο τεταρτο

χρονος 1951

BERNARD SHAW

Η Αγία Ιωάννα

η αρχη της πεμπτης σκηνης

Ὁ θολωτὸς ἀυλόγυρος στὸν καθεδρικὸ ναὸ τῆς Reims. Σιμὰ στὴ θύρα τοῦ σκευοφυλακίου. Σὲ μία στήλη εἰκονίζεται ἕνας ἀπὸ τοὺς σταθμοὺς τῆς πορείας πρὸς τὸ Γολγοθᾶ. Τὸ ὄργανο παίζει καθὼς ὁ κόσμος βγαίνει ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἔπειτα ἀπὸ τὴ στέψη Ἡ Ἰωάννα προσεύχεται γονατιστὴ μπροστὰ στὴ στήλη. Εἶναι καλοντυμένη, μὰ πάντα μὲ ἀνδρικὰ ρούχα. Τὸ ὄργανο παύει τὴ στιγμή τοῦ ὁ Ντυνοῦα, λαμπροντυμένος κι' αὐτὸς, μπαίνει στὸ θολωτὸν ἀυλόγυρο ἀπὸ τὸ σκευοφυλάκιον.

ΝΤΥΝΟΥΑ

"Ἐλα, Ἰωάννα! Ἄρκετὰ προσευκῆθηκες. Ὑστερ' ἀπὸ τέτοιον παραδαρμό, θὰ πουντιάζεις ἂν μείνεις ἀκόμα ἐδῶ. Ὅλα τελειώσανε πιά. Ἡ ἐκκλησία ἄδειασε κι' ὁ κόσμος πλημμυρίζει τοὺς δρόμους. Ὅλοι φωνάζουν καὶ ζητοῦν νὰ ἴδουν τὴν Παρθένα. Τοὺς εἶπαμε πῶς ἔμεινες ἐδῶ μονάχη, γιὰ νὰ προσευκηθεῖς. Μὰ ἐκεῖνοι θέλουν νὰ σὲ ξαναδοῦν.

ΙΩΑΝΝΑ

"Ὅχι, ἄφησε νὰ πάρει ὁ βασιλιάς ὄλο τὸ δόξασμα.

ΝΤΥΝΟΥΑ

“Ο δόλιος! Όλα τὰ χαλάει μὲ τὴν ἄχαρη θωριά του! “Όχι, Ἰωάννα, σὺ τοῦδωσες τὸ στέμμα, καὶ πρέπει νὰ τραβήξεις ὡς τὸ τέλος.

ΙΩΑΝΝΑ

Μὲ μιὰ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ δείχνει πὼς δὲν συμφωνεῖ.

ΝΤΥΝΟΥΑ

Σηκώνοντάς την.

“Ελα, ἔλα! Σὲ δύο ὧρες, θάχουν ὄλα τελειώσει. Ἐδῶ εἶναι καλύτερα ἀπὸ τὸ γιοφύρι τῆς Ὁρλεάνης. Δὲν εἶν’ ἔτσι;

ΙΩΑΝΝΑ

Καλέ μου Ντυνουά, πόσο θάθελα νὰ βρισκόμουνα γι’ ἄλλη μιὰ φορά στὸ γιοφύρι τῆς Ὁρλεάνης. Γνωρίσαμε τὴ ζωὴ σ’ αὐτὸ τὸ γιοφύρι.

ΝΤΥΝΟΥΑ

Μὰ τὴν πίστη μου, ναι! Μὰ πόσοι ἀπὸ μᾶς δὲ γνωρίσανε καὶ τὸ Χάρο!

ΙΩΑΝΝΑ

Γιάκωβε, δὲν εἶναι παράξενο; Εἶμαι τόσο λιγόκαρδη! Πρὶν ἀπὸ τὴ μάχη δειλιάζω τόσο, πὸς τὰ λόγια δὲν μποροῦν νὰ ποῦν. Κι’ ὅμως ὕστερα, ὅταν ὁ κίντυνος δὲ μᾶς παραμονεύει πιά, εἶναι ὄλα τόσο βαρετά, τόσο βαρετά, τόσο βαρετά!

ΝΤΥΝΟΥΑ

Πρέπει νὰ μάθεις νὰ βαστάς τὴ φόρα σου, ὅπως ὑπομονεῖς στὴν πείνα καὶ σιτὴ δίψα, μικρὴ μου ἀγία.

ΙΩΑΝΝΑ

Καλέ μου Γιάκωβε, πιστεύω πὼς αἰστάνεσαι γιὰ μένα τὴν ἴδια συμπάθεια πὸς νοιώθει ὁ στρατιώτης γιὰ τὸ σύντροφό του.

ΝΤΥΝΟΥΑ

Μὰ σοῦ χρειάζεται τούτη ἡ ψυχοπόνια, φτωχό, ἀθῶο πλάσμα τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἔχεις πολλοὺς φίλους μέσα σιτὴν Αὐλή.

ΙΩΑΝΝΑ

Γιατὶ τάχα ὄλοι αὐτοὶ οἱ μεγαλουσιάνοι, τ’ ἀρχοντολόι καὶ οἱ παπάδες νὰ μὲ μισοῦνε; Σὲ τί τοὺς ἐβλαψα; Γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου δὲ ζήτησα τίποτα. Μονάχα νὰ μὴ βάλουν φόρους στὸ χωριό μου, τί δὲ θὰ τὰ βγάζαμε πέρα. Τοὺς ἔφερα τύχη καὶ τὴ νίκη. Τοὺς ἔβαλα σιτὸν ἴσιο δρόμο, ὅταν ὄλοι τοὺς ἔκαναν κάθε λογῆς κουτουράδα. Φόρεσα τὴν κορώνα σιτὸν Κάρολο καὶ τὸν ἔκαμα ἀληθινὸ βασιλιά. Κι’ ὄλες οἱ τιμές πὸς σκόρπισε μ’ ἀπλοχεριά, γι’ αὐτοὺς ἦτανε. Γιατὶ, λοιπόν, δὲ μ’ ἀγαποῦν;

ΝΤΥΝΟΥΑ

Κουτὴ πὸς εἶσαι! Θέλεις νὰ σ’ ἀγαπήσουν οἱ κοντόμυαλοι, γιατί τοὺς ἀνέβασες ψηλά; Λὲς τάχα οἱ παλιοὶ караβανάδες, πὸς ὄλη τους ἡ ζωὴ κύλησε ἀπὸ στραβοπάτημα σὲ γλύστρημα, νὰ βλέπουνε μὲ καλὸ μάτι τοὺς νέους λοχαγούς, πὸς μὲ τὴν ἀξιοσύνη τους βγαίνουν καλύτεροὶ τους; Ἡ τάχα οἱ μεγαλόδοξοι πολιτικοὶ καλοβλέπουνε ὄρους ἀνεβαίνουν ἀγάλι ἀγάλι καὶ τοὺς πέρνουνε τίς πρῶτες θέσεις; Κ’ οἱ δεσποτάδες, λὲς νὰ νοιώθουν εὐχαρίστηση, ὅταν τοὺς διώχνουν ἀπὸ τοὺς βωμούς τους, οἱ ἴδιοι οἱ Ἅγιοί, γιὰ νὰ καθήσουν αὐτοὶ σιτὴ θέση τους; “Ε! λοιπόν! Κ’ ἐγὼ θὰ σὲ φτονοῦσα ἂν ἤμουνα, τόσο δά, φιλόδοξος.

ΙΩΑΝΝΑ

Εἶσαι ὁ διαλεχτὸς ἀνάμεσα σιτὸς διαλεχτούς, Γιάκωβε. Ὁ μόνος φίλος πὸς μοῦ ἀπόμεινε ἀπ’ ὄλους αὐτοὺς τοὺς μεγαλουσιάνους. Θάβαζα σιτὸιχημα πὸς ἡ μάνα σου ἦταν χωριάτισσα. Θὰ ξαιαγυρίσω σιτὸ ποστατικό, μόλις κάμω δικό μου τὸ Παρίσι.

ΝΤΥΝΟΥΑ

Δὲν εἶμαι καὶ τόσο σίγουρος ἂν θὰ σ’ ἀφήσουν νὰ μπεις σιτὸ Παρίσι.

ΙΩΑΝΝΑ

Τι λὲς;

ΝΤΥΝΟΥΑ

Θὰ τὸχα πάρει ἐγὼ πρωτίτερα, ἂν ἦταν ὄλοι σύμφωνοι. Ὡς τόσο πιστεύω πὸς κάποιοι ἀπ’ αὐτοὺς θὰ τῶχαν καλύτερο νὰ γίνε τὸ Παρίσι ἡ αἰτία τοῦ χαμοῦ σου. Ἐχε τὸ νοῦ σου, λοιπόν.

ΙΩΑΝΝΑ

"Ω Γιάκωβε! Πόσο με βαραίνει ή κακία του κόσμου. Κι' αν ακόμα δέ μ' αποτελειώσουν οι βλάστημοι 'Εγγλέζοι κ' οι Βουργουνδοί, θά βρεθοῦν Γάλλοι νά τὸ κάνουν. "Ετσι, αν δέν ἦταν αὐτὲς οἱ μυστικὲς φωνές, θά εἶχα χάσει ὄλο μου τὸ θάρρος. Νά γιατί πρέπει νά ξεκόψω καί νά προσευκηθῶ ἐδῶ μονάχη μου, ὕστερ' ἀπὸ τὴ στέψη. Θά σοῦ πῶ κάτι, Γιάκωβε. Μέσα στὸν ἦχο τῆς καμπάνας ἀκούω τίς μυστικὲς φωνές. "Οχι σήμερα ποῦ χτυποῦσαν ὅλες μαζί. Αὐτὸ ἔμοιαζε μ' ἀλλόκοτη βοή. Μά ἐδῶ, σ' αὐτὴ τὴ γωνιά, ποῦ ὁ ἦχος τῆς καμπάνας κατεβαίνει ὀλοῖσα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κι' ὁ ἀντίλαλός της μνήσκει ἀργοπορημένος, ἢ στὰ χωράφια ὅπου ὁ ἀχὸς της φτάνει ἀπὸ μακρῶ, μέσα στὴ γαλήνη τῆς ἐξοχῆς, ἀκούω τίς μυστικὲς φωνές. (*Τὸ ρολόϊ τῆς 'Εκκλησιᾶς χτυπᾷ τὸ τέταρτο*) "Ακου! (*Σὲ ἔνσταση*) Δέν ἀκοῦς τίποτα; «'Αγαπημένο πλάσμα τοῦ Θεοῦ»: τὰ ἴδια σου τὰ λόγια. Μόλις χτυπήσει ἡ μισή, θ' ἀκουστεῖ: «Νᾶσαι γενναία! Μὴ σταματᾶς». Στὰ τρία τέταρτα θά πεῖ: «'Εγὼ εἶμαι βοηθός σου». Μά ὅταν θ' ἀκουστεῖ τό: «'Ο Θεὸς θά σώσει τὴ Γαλλία», τότες μὲ τὸ χτύπο τῆς μεγάλης καμπάνας, ἢ 'Αγία Μαργαρίτα κ' ἢ 'Αγία Αἰκατερίνη, μαζί καί οἱ δυό, καί κάποτες ακόμα κι' ὁ εὐλογημένος Μιχαήλ, θά ποῦν πράγματα ποῦ δέ μπορῶ νά τὰ προμαντέψω. Τότες, ὦ τότες...

ΝΤΥΝΟΥΑ

'Αντικόβοντίας την με καλωσύνη, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νά συμφωνεῖ με τὰ λεγόμενά της.

Τότες, 'Ιωάννα, θ' ἀκούσουμε στὴ βοή τῆς καμπάνας, ὅ,τι θέλει ἢ φαντασία τοῦ καθενός μας. Μὲ φέρνεις σὲ δύσκολη θέση ὅταν μοῦ μιλεῖς γιὰ τίς μυστικὲς φωνές. Θά πιστεῦα πῶς ἔχουν σαλέψει κάπως τὰ λογικά σου, αν δέν εἶχα προσέξει πῶς δίνεις πολὺ λογικὲς δικαιολογίες γιὰ τίς πράξεις σου, κι' ἄς σ' ἀκούω νά λές πῶς ὑπακοῦς μονάχα στὴν πολυσέβαστη 'Αγία Αἰκατερίνη.

ΙΩΑΝΝΑ

Μὲ θυμό.

"Ας εἶναι' πρέπει νά βρῶ κάποια δικαιολογία, γιατί δέν πιστεύεις στίς μυστικὲς φωνές. Κι' ὅμως πρῶτα ἔρχονται οἱ μυστικὲς φωνές, κ' ὕστερα οἱ δικαιολογίες. Πίστεψε ὅ,τι προτιμᾶς.

ΝΤΥΝΟΥΑ

Εἶσαι θυμωμένη, 'Ιωάννα;

ΙΩΑΝΝΑ

Ναί! (*Χαμογελώντας*) "Οχι, ὄχι μαζί σου. Θά πεθυμοῦσα νά σου κάποιον ἀπὸ τὰ μικρὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ.

ΝΤΥΝΟΥΑ

Γιατί;

ΙΩΑΝΝΑ

Θά μποροῦσα νά σὲ βαίλέψω γιὰ λίγο.

ΝΤΥΝΟΥΑ

'Επὶ τέλους! Ξύπνησε μέσα σου ἢ γυναίκα.

ΙΩΑΝΝΑ

"Οχι! Καθόλου! Εἶμαι στρατιώτης καί τίποτα περισσότερο. Κ' οἱ στρατιῶτες πάντα βαίλεύουν τὰ μικρὰ παιδιὰ, ὅταν ἢ περίσταση τὸ καλέσει.

ΝΤΥΝΟΥΑ

Σωστά μιλεῖς.

Μετάφραση ΔΩΡΑΣ ΤΣΙΛΙΜΠΑΡΗ.

Το ναυαγιο της Ομίχλης

αρχική μορφή

1948

1

“Όταν ναυάγησε ή «Όμίχλη»,
τά κύματα δέν είχαν χέρια νά τή σώσουν.

Χέρια έχουν οί σκέψεις, οί πόθοι,
οί κρυφές έπιθυμίες τών ναυαγών της,
Πού ζοῦνε κάτω από τήν ήρεμη έπιφάνειά τους
—καί περιμένουν κάποιους άλλους νά τους σώσουν.

“Όπως μιá κερκυραία, ή Ναυσικά, τ’ Άλκίνοου κόρη,
Σώζει τὸ ναυαγὸ Όδυσσέα, με τὸν έρωτά της·
“Όπως ή «Άργώ», τὸ μυθικό καράβι τ’ άγιου νόστου,
Σώζει τὸς ναυαγούς άπ’ τήν όργή τοῦ χρόνου!

2

“Όταν ναυάγησε ή «Όμίχλη»,
τά κύματα δέν είχαν χέρια νά τή σώσουν.
Δέν είχαν δίχτυα έρωτικά οί νύχτες τοῦ πολέμου.
Δέν άγρυπνοῦσε στά νερά ό φάρος τής έλπίδας·
Κι ένα πελώριο κήτος άπό σίδερο
έπαψε ν’ άναπνέει...

Άνάμεσα στά βράχια φανατικά δαγκάνει
τίς έλπίδες του, τή νοσταλγία τοῦ ταξιδιοῦ.—
πού άλλαξε ρότα πρὸς τὸν άλμυρό του θάνατο.
Κι ή νύχτα χάσκει διάπλατη άπ’ τὸ πέρασμά του,

Νύχτα πληγωμένη άπ’ τίς κραυγές τών ναυαγών
Καί τίς σειρήνες, καθώς καρφώθηκε στή θάλασσα
β ο μ β α ρ δ ι σ μ έ ν ο
τὸ σιδερένιο κήτος τής «Όμίχλης».

3

“Όταν ναυάγησε ή «Όμίχλη»,
τά κύματα δέν είχαν χέρια νά τή σώσουν.
Δέν είταν έμπειρα κι έρωτικά τά χείλη τους,
νά έκφράσουν τέτοια τραγωδία στ’ άκρογιάλια.

Χείλη έχει τήν όργή της αὐτή ή τραγωδία!
Χέρια έχει τὸ πάθος αὐτῆς τής άγριας νύχτας,
Πού ζητάει τὸ μυστικό τών ναυαγών της!

4

“Ω! σκοτεινὸ καράβι τής όμίχλης.
—“Ω! έποχή τής όργῆς και τοῦ πόνου.—
Πού κουβαλάς βαθιά στά μαῦρα κήτη σου
τὸ πληγωμένο μέλλον μας, όδήγησε...
“Οδήγησε τὸς ναυαγούς μέσα στίς πολιτείες
τῶν παιδιῶν τους, κάτω άπ’ τή στέγη
τῶν παιδικῶν τους χρόνων.

Πάρε τά χέρια, γίνε τὸ πάθος
αὐτῆς τής άγριας νύχτας.
Σῦρε τά μάνταλα άπό τὸς βυθοῦς
τῶν ναυαγῶν σου.

“Η θάλασσα μορφάζει, άπόψε, έξω άπ’ τίς πόρτες
τῶν σπιτιῶν μας,—τυλιγμένη, έρωτικά,
τὸ θαλασσόχορτο τής λήθης.
Στὴν Κέρκυρα, μιá στάχτη βρέχει άπό φαντάσματα.
Σώματα χιμαιρικά, βγαλμένα άπό τήν καταιγίδα
άφήνουνε φωσφορισμούς στο φάσμα τής όμίχλης!

“Άπό τὸν πέτρινο ὕπνο τους,
“Άπό τά φύκια και τήν άμμο,

Ἄπ' τῆ ζωῆ τοῦ ὕπνου,
Ἄπὸ τὸ θάνατο
Νὰ τοὺς ζητήσεις.
« Ἀνακάλεσέ τους
Ψυχῆ καὶ πνεύματι! »

5

Χτυπάει στὰ τζάμια ἡ ἄγκουρα
ποὺ πέφτει ἀπ' τῆ φωνῆ τῶν γλάρων.
Οἱ στέγες ἀφουκράζονται τ' ἀνήσυχο φεγγάρι.
Σὰν τὸ στοιχειὸ ποὺ σκούζει ἀπὸ τὸ φόβο του—
Χτυπάει, χτυπιέται, ξαναχτυπιέται
ὁ ἄνεμος!...

Τοὺς κυνηγáει! Καὶ κυνηγιέται!...

Φῆμες κυκλοφοροῦν ἀπὸ νωρίς στὴν πολιτεία·
κι οἱ φόβοι τῆς πολλαπλασιάζονται, ὅσο νυχτῶνει.
(Ἄγνωστοι, κρυμμένοι, μυστηριώδεις,—Κάποιοι,
Ποὺ ζοῦνε κάτω ἀπὸ τὴν ἤρεμη ἐπιφάνειά τους
καὶ περιμένουν κάποιους ἄλλους νὰ τοὺς σώσουν.)

Ἄπ' τὰ ναυάγια, στὴν παραλία, στοὺς δρόμους
Ἄπὸ τὰ βάθη τοῦ νεροῦ, ἀπὸ τὸν πέτρινο ὕπνο τους,
Στὰ μαγαζιά, στὰ στενορήμια, στίς ταβέρνες,
Ἄπὸ τὰ φύκια καὶ τὴν ἄμμο, ἀπ' τῆ ζωῆ τοῦ ὕπνου,
Στὰ καφενεῖα, στὴν ἀγορά, στὰ καπηλειά της,
Ἄ π ὀ τ ὀ θ ἄ ν α τ ο, —
Ζητοῦν νὰ ξαναζήσουν, μέσα στὴν ἴδια τους
τ ἡ ν ἰ σ τ ο ρ ἰ ἄ .

Στὸ ἴδιο μέσα μυστικὸ τους!
Βυθίζονται στὴ ζωὴ μας
οἱ ναυαγοὶ τῆς σιωπηλῆς ὀμίχλης.
Ἔρχονται ἀπὸ μακριά.
Κι ἀπὸ τὴν Ἱστορία αὐτῆς τῆς πολιτείας
πὶ ὀ μακριά,
Οἱ ναυάγοι τοῦ τελευταίου πολέμου!
Κι εἶν' ἡ χαρὰ τους ἓνα ἀσίγαστο κοχύλι.—

Χαρὰ σ' αὐτοὺς, ποὺ τραγουδοῦν ἀπόψε στίς γωνιὲς
τῶν δρόμων. Χαρὰ σ' αὐτοὺς ποὺ πίνουν στὸ καπηλειὸ

τοῦ μπάριπα—Μήτσου, μὲ τοὺς χίλιους γιούς!—“Ὀλοι,
Ὀλοι τοὺς Εἶτανε παιδιὰ του... Ναῦτες, στρατιῶτες
τῶν Ἐθνῶν, ἀλάνια τοῦ χιμαιρικοῦ τοὺς πάθους, περα-
στικοί, κουρσάροι μεθυσμένοι τ' ἀνοιχτοῦ πελάγου·
Κι ἀνήσυχοι ὑπνοβάτες στὴν αἰώνια στρατά
τοῦ πολέμου,
Ἄφήσανε στῶν κουρασμένων γερατειῶν του
τὸ κατώφλι,
Τὴν πανανθρώπινη ἀγάπη!

6

Χαρὰ στὴν ξωτική Μπαῖα, ἀπόψε, ἡ νύχτα—
Σκαμπανεβάζει στὸ μαγικὸ βυθὸ τοῦ καπηλειοῦ,
Σὰν τὸ δελφίни,—Τρέχει, πηδάει, τανύζει
τὸ κορμὶ της, γλύφει τὰ πιάτα, νιαουρίζει...
Τὸ ἔνστιχτό της, πρῶτο, ὁσμίζεται τοὺς ναυαγοὺς
Ποὺ μπῆκαν στὸ βυθὸ καὶ πίνουν, τραγουδώντας!

«Μπαῖα! ὦ! Μπαῖα!
Σπίτια ἀπὸ θαλασσινὸ νερό.
Στέγες ἀπὸ δέρματα ψαριῶν κι ἀπὸ μαργαριτάρια.
Κιθάρες ἀπ' τὸ κόκκινο φτερό τῆς νοσταλγίας.
Ἄσπρο κρασί, Μπαῖα, ἡ μαγεία τῆς νύχτας!
Μπαῖα! ὦ! Μπαῖα!
Στὰ ντάνσιγκ τοῦ Λονδίνου μᾶς περιμένει ἡ Νέλλυ.
Στὸν κόρφο μας τὸ γυρισμὸ μας ἀγρυπνάει
Ἡ φωτογραφία τῆς γυναίκας, τῶν παιδιῶν μας.
Μπαῖα! Νὰ γυρίσουμε στὴ χώρα μας.
Μπαῖα! Νὰ γυρίσουμε στὰ σπίτια μας.
Νὰ κλείσουμε, ὦ! Μπαῖα! τίς πόρτες μας
στὸ φονηρὰ πόλεμο.
Μπαῖα! Ὀχι στὰ ναυάγια... Στὴ ζωὴ!...»

7

Ἄσπρο, γλυκὸ κρασί γιὰ τὴ μαγεία τῆς νύχτας.
Φαντασμαγορικὰ νερά τῶν μεθυσμένων.

Χρυσά, γαλάζια, πράσινα πετρόψαρα...
Καβούρια του βυθού. Σκιές. Μεσάνυχτα!

Μέσα στο καπηλειό, κάτω απ' της μέδουσας
τόν άσημένιο, κροσσωτό φεγγίτη, πίνουν
τά τσοῦρμα τῶν θαλασσινῶν. Παρέες μπαινο-
βγαίνουν. Πλημμύρα τὰ νερά. Τὰ ψάρια κάνουν
Σύναξη σὲ πυροφάνι γύρω άγνὸ κρασί. Κοπα-
διαστά γυρίζουν στὸ βυθὸ τῶν ναυαγῶν...

Μεσάνυχτα ἀπὸ ψαροκόκκαλα καὶ φύκια.
Μεσάνυχτα. Μελαγχολία! Μεσάνυχτα. Μὲ ὑποψίες
Θανάτου. Μ' ἀλαφροσκοκιωτες μορφές τῆς νύχτας.
Μεσάνυχτα,—Μικρὴ· σκυφτὴ ἱπποκάμπη γνέφει
Στὴν εὐτυχία μιᾶς στιγμῆς. Ψάχνει τὸ μουσικὸ τῆς!
Συλλαβίζει: «Μέσα στὸ καπηλειό. Στὴ—μέ—θη
Μέ—σα—στὸ—θά—να—το—ἦ—ζω—ἦ...»

8

Μέσα σὲ μιὰ στιγμή εὐτυχίας,
Ποῦ συγχίζει τὴν αἰωνιότητά τῆς!
Ποῦ συγχίζει τὰ ναυάγια
Μὲ τοὺς καπνοὺς τοῦ καπηλειοῦ!

Μὲ θαλασσόχορτα, μὲ βρύα καὶ μὲ μοῦσκλη.
Μὲ τὰ μαλλιά τους ἀπὸ φύκια, σαπισμένα.
Νὰ φοροῦν ψηφιδωτὰ τῆς ἄρμης καὶ κοχύλια.
Μὲ πεταλίδες, ἄχινους, μαργαριτάρια.
"Οστρακα, χοχλάδια, χνούδια καὶ φτερά τῆς μνήμης.—
Ντυμένοι τὴ θαλασσινή τους τὴν πορφύρα.—
Οἱ ναυαγοὶ τῆς σιωπηλῆς ὁμίχλης.
Οἱ ναυαγοὶ τοῦ τελευταίου πολέμου.—Κάτου
'Απ' τῆς μέδουσας τὸν άσημένιο, κροσσωτό φεγγίτη
Πίνουν, κερνᾶνε, τραγουδῶντας τὴ ζωὴ τους!

9

'Εκεῖ, ὁ ναύκληρος τοῦ τραγικοῦ «MARIO ROSELLI».
Μαζί, κι οἱ ναῦτες τοῦ «ΣΤΡΥΜΩΝΑ» καὶ τῆς «ΠΡΟΥΣΣΑΣ».
Μὲς στὴν παρέα, πρῶτος, ὁ γιατρός απ' τὸ «MONSTELLA».

«Καλὰ κρασιά», ὁ ξυλομαραγκὸς τῆς «ΦΤΩΧΟΜΑΝΝΑΣ».
Οἱ δόκιμοι τοῦ «SAUMAREZ» καὶ τοῦ «VOLAGE».
Μισὸ νερό, μισὸ κρασί! Μονάχο, τὸ μελαγχολικὸ παιδί,
'Απ' τὸ «LUCIANO DE MANARA» Κι' ὁ Μανταλένας - ἄχ! καὶ βάχ!
Τῆς «MADALENA», ἡ χρυσὴ-καλὴ καρδιά, νὰ τὸ παρηγορεῖ...
'Ο Θύμης, ἀπὸ τὸν «ΠΡΩΤΕΑ», μεθυσμένος σκνίπα!
'Απὸ τὸ «VALFIORITA», ὁ δεῦτερος τῆς μηχανῆς,
Καὶ «ἀγάντα σπρί...», ὁ σκυλομούρης τῆς «ΣΟΥΖΑΝΝΑΣ».
—Κοντραμπαντιέρη γιός, κουρσάρικο μεράκι, τραγουδιστὴς
Τοῦ θαλασσόλυκου θανάτου. 'Εκεῖ, παρέα. Μαζί τους!..
"Ασπρο, γλυκὸ κρασί γιὰ τὴ μαγεία τῆς νύχτας.
Φαντασμαγορικὰ νερά τῶν μεθυσμένων. Μεσάνυχτα.
Μὲ τὸ σταυρὸ νὰ φέγγει τ' ἄστερρα. Ψηλά!
Στὰ ξασπρισμένα μέτωπα απ' τὸ χρόνο. Μὲ τὸ κῶμα.
Μ' ἕνα μικρὸ—χρυσὸ ψαράκι νὰ κρυφοπηδάει,
Μέσα ἀπ' τὴς ἄδειες κόχες τῶν ματιῶν τους,
Νὰ τυλίγει τὴς λεπτὲς κλωστὲς τῆς μνήμης,—
'Εκεῖ ποῦ πρῶτα ἑκατοικοῦσε
τὸ θαλασσινὸ τους βλέμμα!

"Ἐνα χρυσὸ—μικρὸ ψαράκι!
"Ολο κέφι! "Ολο μνήμη!—
"Ολα τὰ ὄνειρα τῆς ζωῆς!—

10

Στὸ καπηλειὸ τῆς μέδουσας! Στὸ μαγικὸ βυθό!
Μὲ δυνατὰ κρασιά, ποῦ δὲ χωροῦν τὸ θάνατο!
Μὲ τὰ φανατικά, μεγάλα μάτια, ἡ θάλασσα!
Μεθοκοπάει, γυρεύοντας τοὺς ναυαγούς τῆς!

"Ολοι, σ' ἕνα τραπέζι απ' ἄσπλαχνο, ἄσπρο ἄλατι!
'Αλαφροσκοκιωτοὶ! 'Αλαφροσκοκιωτὴ ὑποψία σπαράζει
Τὴν κιθάρα τοῦ κερκυραίου τραγουδιστῆ, καθὼς
Μὲ τὰ χρυσά του δάχτυλα ψαύει, τ' ἄερινο,
Χτυπάει τὸ κόκκινο φτερὸ τῆς νοσταλγίας,
Μὲς στὸ τραγούδι τῶν παράξενων συντρόφων!

«Μπαῖα! "Ω! Μπαῖα!»

"Ωρα νὰ γυρῖσουν οἱ νεκροὶ στοὺς τάφους.
Νὰ γυρῖσουν! 'Η νύχτα κλείνεται στὰ κάστρα.

Ἡ νύχτα, καταχωνιασμένη στὰ ναυάγια,
Μαζεύει τὸ μελάνι τοῦ ὕπνου. Ξημερώνει!
Μιά σουπιὰ περιπολεῖ, —Μάτι τῆς λήθης— γύρω
Ἄπ' τὸ σιδερένιο κῆτος τῆς «Ὁμίχλης!»

11

Στὸ καπηλειὸ τῆς μέδουσας. Στὸ μαγικὸ βυθὸ!
Μὲ δυνατὰ κρασιά, πού δὲ χωροῦν τὸ θάνατο!
Σὲ μιὰ στιγμὴ εὐτυχίας,
 πού συγχίζει τὴν αἰωνιότητά της!
—Χτυπάει! Χτυπιέται! Ξαναχτυπιέται
 Ἄνεμος!

Χυμάει—Ἄ σκύλος τῆς ὀμίχλης!
Τοὺς κλείνει μέσα—Ἄ κυνηγός!
Τοὺς ἀλυχτάει—Ἄ ἀγέρας!
Σηκώνεται σιὰ δυό!
Ἄνοίγοντας δυὸ μάτια —
Ἄπ' ἄγριο φῶς! —Στοιχειό, πὸν
Διαλύει τοὺς σκελετούς...—

Ξημερώνει!

Στὸ καπηλειό, χυμένα τὰ κρασιά.
Σπασμένα τὰ κρυστάλλινα ποτήρια τοῦ ὕπνου.
Σπίτια ἀπὸ θαλασσινὸ νερό, λυωμένα.
Χαμένα τὰ ὄνειρα.
Σιωπὴ. Σιωπὴ. Σιωπὴ.

12

Ἡ Κέρκυρα πάλι ντύθηκε τὴ σιωπὴ τῆς.
Κι ἡ Σιωπὴ τὸν τελευταῖο ἀντίλαλο τοῦ θρύλου.

Οἱ νεκροὶ μένουν στοὺς τάφους. Κι ἴσως, ἀπόψε,
Π' ἀναζητοῦσε τὰ ἴχνη τους ἡ νύχτα, ἤρθαν—
ἤρθαν γιὰ ἄμεις!
ἤρθαν, γιὰ νὰ μοιράσουν,
Σ' ἐμᾶς τοὺς μεθυσμένους, τοὺς χιμαιρικούς,—

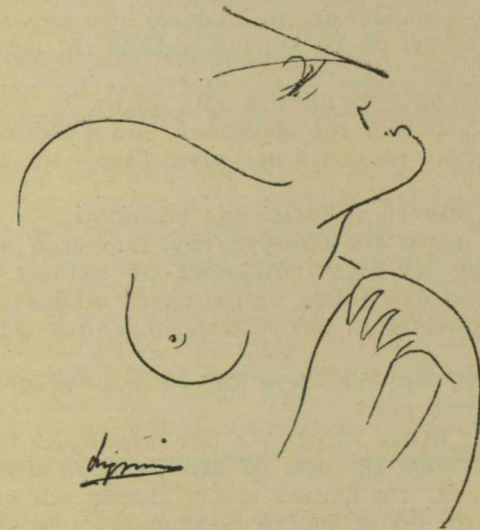
Σὰν τὸ ζεστὸ ψωμί στὸ πατρικὸ τραπέζι,
 Τὴν Ἰθάκη!
Σὰν τὸν ἄρτο. Σὰν τὸ κρασί. Σὰν τὸ Σῶμα.
Σὰν τὸ αἷμα. Σὰν τὴ θυσία τους!
Οἱ ναυαγοὶ τῆς σιωπηλῆς ὀμίχλης. Τοῦ πολέμου!

13

Ὅταν ναυάγησε ἡ «Ὁμίχλη»
Τὰ κύματα δὲν εἶχαν χέρια νὰ τὴ σώσουν.

Χέρια ἔχει τὸ πάθος αὐτῆς τῆς ἄγριας νύχτας
Ποῦ κρατάει, ζηλότυπα, τὸ μυστικὸ τῶν ναυαγῶν τῆς.

ΙΑΣ. ΔΕΠΟΥΝΤΗΣ.

Σχέδιο τῆς ζωγράφου Βιργινίας

Πρασινό και γαλαζιο

Τὸ σπῖτι εἶτανε πνιγμένο στὸν κισσό, καὶ στὴν πράσινη ἀγκαλιά τοῦ μισάνοιχτου παράθυρου λουλούδιαζε τὸ ξανθὸ κεφαλάκι.

Καταπράσινος κάμπος—εἶπα—ποῦχει φιλοξενήσει κάποιο ξεμοναχιασμένο στάχι...

Τὸ ξανθὸ κεφαλάκι μὲ τίς χρυσὲς πλεξοῦδες, σήκωσε τὰ μάτια του ψηλά, ἴσια στὴν προσμονὴ τοῦ ἡλίου.

Κ' εἶδα τότε, μέσα στὸν γαλάζιο τους οὐρανό, νὰ κυλάει ἀργά, νωχελικά, ὁ Ρῆνος...

..... στὴ θάλασσα, πού παίζαμε μικροί, ἐκεῖ στ' ἀκρογιάλια τοῦ Σαρωνικοῦ, πλέναμε τίς ψυχές μας μαζί μὲ τὰ κάτασπρα βότσαλα καὶ θρυματίζαμε τὴ χαρὰ μας πάνω στίς μυτερές δαγκάνες τῶν καβουριῶν. Τὸ ξανθὸ κεφάλι διαφέντευε τὴν ψυχούλα τῆς τρομαγμένης γαριδούλας, τὰ μυστικά τῶν κοχυλιῶν, κι' ἄφηνε τὸ μπάτη νὰ παίζει μὲ τὰ λυμένα μαλλιά της γιὰ νὰ μὲ κάνει νὰ ζηλεύω.

—Θὰ σοῦ χαλάσω τὰ μαλλιά σου, Χέρτι.

Καὶ τότε τὰ χειλάκια της μίκραιναν, ὅσο ἡ ἀπορία μεγάλωνε.

—Τὰ μάτια σου, τὰ μάτια σου εἶναι ξένα—τῆς ἔλεγα νὰ τὴν πονέσω.

—Δὲν εἶναι σὰν τὴ γαλάζια μας θάλασσα...

Καὶ τότε τὰ μάτια της ὑγραίνονταν, ἴδιο νερό πού κυλοῦσε. Κι' οὔτε μιὰ λέξη δὲν ἔλεγε. Δάγκωνε μὲ πείσμα τὰ χεῖλη της καὶ μοῦδειχνε πέρα στὸ βάθος τίς σκοτεινές σιλουέτες τῶν βαποριῶν, τίς τόσο μακρυνές, πού γλυστρουσαν στὸ φόντο τῆς Αἴγινας.

—Τὰ δικά μας περνᾶνε κοντά μας—ἔλεγε—εἶναι πιὸ ὁμορφα κ' ἔχουνε ρόδες στὸ πλάι.....

Κ' ἤξερε πὼς ἦτανε τὸ μεγάλο μου παράπονο: Νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού βλέπουν τὴ χαρὰ νὰ περνᾶει τόσο κοντά τους....

Κ' ἐγὼ σίμωνα, τὴν ἔπιανα στοὺς ὤμους καὶ προσπαθοῦσα νὰ ζωντανέψω στὰ μάτια της τὰ βαποράκια, πού κυλοῦσαν χαρούμενα στὸ ποτάμι.

“Ὅμως τὰ μάτια της θάμπωναν λίγο—λίγο, καὶ τὸ νερό, πού λὲς καὶ κυλοῦσε μέσα τους, μαζεῦόταν στὴν ἄκρη, κ' ἓνα δάκρυ κατέβαινε ἀργά στὸ πρόσωπο.

Κ' ἐγὼ φιλοῦσα ἐκεῖνο τὸ δάκρυ, ἴδιο προσκύνημα σὲ μιὰ σταγόνα τοῦ Ρῆνου.....

Τὸ βράδυ δὲν ἔφυγε ὁ ἥλιος. Μπήκε μέσα σὲ κόκκινα κεράκια καὶ στάθηκε σ' ὄλα τὰ παράθυρα. Μᾶς τῶπε κι' ὁ Κάρλ Χόφ, στὸ «γκάστχαους», πού μέναμε:

—Εἶναι ἡ γιορτὴ πού γίνεται κάθε χρόνο. Σήμερα μιὰ Βασίλισσα γεννιέται. Τ' ἀμπέλια τοῦ Ρῆνου δώσανε τὸν καρπὸ τους.

Στολιστήκε ἡ πλατεῖα τοῦ Ρούντεσαϊμ, οἱ νιοὶ κ' οἱ κοπελλιές, καὶ μέχρι τὴ νύχτα μέθυσε ὅλο τὸ χωριό.

Τότε στένεψαν οἱ δρόμοι, μεγάλωσαν οἱ παρέες, ἄρχισε ὁ χορὸς κι' ὄλα γίναν ἓνα τραγούδι, πού δὲν ἀρνήθηκε κι' ὁ Ρῆνος ν' ἄρθει νὰ μουρμουρίσει.

Ζωντάνεψαν οἱ χορταριασμένοι πύργοι, πού μὲ τὴ σκιά τοῦ κορμιοῦ τους μετρᾶνε τοὺς αἰῶνες πάνω στὸν καθρέφτη τοῦ ποταμοῦ πού δὲ γέρασε.

Τὰ βαποράκια γιομίσανε φῶτα κ' οἱ μεθυσμένοι καπετανεοὶ ἀνεβάζουν τὰ σλέπια τους φορτωμένα μὲ κορμούς ἀπὸ τὰ δάσια τοῦ Δρυμοῦ. Κ' οἱ νιοὶ μεθώντας ἀπ' τὴν εὐωδιά τους, σκύψανε διψασμένοι κ' ἤπιανε κρασί ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν κοριτσιῶν.

—Varum ist es am Rhein so schön?

Κι' ἀνεμίζουν οἱ κοπελλιές· κι' ὁ Ρῆνος γίνεται παιδί καὶ βγαίνει ἀπ' τὸ δρόμο του κ' ἔρχεται νὰ σταθεῖ μέσα στὰ μάτια τους.

—Νὰ κοιτάξω τὰ μάτια σου Χέρτι; Τώρα εἶναι ἴδια μὲ τὸ ποτάμι. “Ὅχι, δὲ μοιάζουνε μὲ τὴ γαλάζια μας θάλασσα.....

Κ' ἡ βασίλισσα τῆς χρονιάς γεννήθηκε. Τὸ κράξανε μὲ τὰ βούκινα. Καὶ ξύπνησαν οἱ πεθαμένες ζωγραφιές στὸ «Ohlig Gold» τὴν ὥρα πού εὐωδιάζανε τὰ «γκούλας». Οἱ σιδερόφραχτοι ἱππότες τσοῦγκρισαν τὰ κροντήρια τους καὶ τὸ κρασί τοῦ Ρῆνου ἀνακατεύτηκε μὲ τὸ τραγούδι. Μιὰ φορὰ τὸ χρόνο μεθαίει τὸ χωριό. Μιὰ ἔχει τὰ γενέθλιά του ὁ Ρῆνος. Μὴν ἀρνηθεῖς τὸ μεγαλεῖο πού σὲ μάγεψε. Δὲν ἔχει μείνει τίποτα στὴ γεύση κι' ὁ κισσὸς ἔχει πιά πνίξει τὸ παράθυρο. Σὲ κάποιο κομμωτήριο τοῦ Βίσμπάντεν ἓνας μικρὸς ἔχει σκουπίσει τίς πλεξοῦδες σου. Μὴ γυρίσεις τὸ κουμπὶ τοῦ ραδιοφώνου γιὰ ν' ἀκούσεις κάτι δικό σου, ἴσως πιὸ γνῶριμο. Μιὰ σκληρὴ φωνὴ Ἀμερικάνας θὰ σοῦ πεί:

—«We said good—bye with a high ball.....»

Μονάχα τρέξε μόλις γυρίσεις στην πατρίδα να βρέξεις τὰ
χειίλη σου με τὴν ἀλμύρα τῆς γαλάζιας μας θάλασσας. Θὰ φύγει
τότε ἡ μελαγχολικὴ χαρὰ πὺ σὲ παιδεψε, ὅταν κοιτάξεις τὴν
κοπέλλα σου στὰ μάτια καὶ τῆς πεις: —Ἐσὺ ἴσαι ἢ βασίλισσα
τοῦ χρόνου, ὄχι μιᾶς μέρας. Ἐσὺ δὲ γίνεσαι ἀνάμνηση, γιατί
ἔχεις κάτι πὺ δὲ θὰ τὸ κερδίσει ποτέ του ὁ Ρῆνος—εἶσαι θνητή...

ΜΠΑΜΠΗΣ Σ. ΑΝΝΙΝΟΣ.

Rudesheim am Rhein

T. S. E L I O T

Χορικό

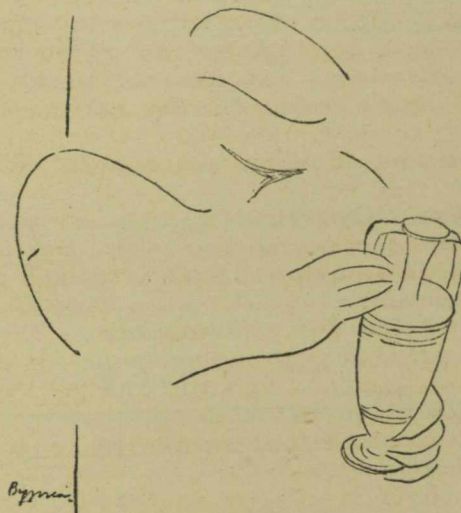
Σ' ἕνα παλιὸ σπῆτι ὑπάρχει πάντα κάτι πὺ ἀκούει, καὶ πιότερα
ἀκούγονται ἀπ' ὅσα μιλοῦνται.
Κι' ὅ,τι μιλιέται μένει στὴν κάμαρα, προσμένοντας τὸ μέλλον νὰ
τ' ἀκούσει.
Κι' ὅ,τι συμβαίνει ἄρχισε στὸ παρελθόν, καὶ πιέζει σκληρὰ τὸ
μέλλον.
Στὸν κοιτῶνα μὲ τὰ παραπετάσματα, ἡ ἀγωνία τῆς γέννας ἢ τοῦ
θανάτου,
Συγκεντρώνει μέσα της ὅλες τὶς φωνές τῶν περασμένων καὶ τὶς
προβάλλει στὸ μέλλον.

Οἱ ψιλὲς φωνές στὸ γρασιδί
Τὸ θέρισμα τοῦ σανοῦ τὸ καλοκαίρι
Οἱ σκύλοι καὶ τὸ γέρικο ἀλογάκι
Τὸ πέσιμο κ' οἱ κλάψες γιὰ λίγο πόνο
Τὸ λιάνισμα τοῦ ξύλου τὸ φθινόπωρο
Καὶ τὸ τραγούδι στὸ μαγειριὸ
Καὶ τὰ βήματα τῆ νύχτα στὸ διάδρομο
Ἡ στιγμή μιᾶς ξαφνικῆς ἀποστροφῆς

Κ' ἡ ἐποχὴ κάποιας λύπης πνιγμένης
Τὸ ψιθύρισμα, τὸ φανερὸ ξεγέλασμα
Ἡ διατήρηση τῶν προσχημάτων
Ἡ προσπάθεια νὰ βρεῖς τὸ καλύτερο σ' ἕνα κακὸ
"Ὅλα πλεγμένα καὶ ἀνάκατα, ὅλα εἶναι ἀποτυτωμένα.
Νὰ ξεφύγεις τοῦτα τὰ πράγματα τὸς δὲν εἶναι
Κι' οὔτε ξέρουμε ξόρκι κανένα
Κ' εἶτε στὸ Ἄργος ἢ στὴν Ἀγγλία
Ἐπάρχουν κάποιον ἀλύγιστοι νόμοι
Ἀνάλλαχτοι, στὴ φύση τῆς μουσικῆς.
Τίποτα δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε γι' αὐτό,
Τίποτα δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε γιὰ ὅ,τι δήποτε,
Καὶ τώρα κοντεύει ἡ ὥρα γιὰ τὰ νέα
Πρέπει ν' ἀκούσουμε τὸ δελτίο γιὰ τὸν καιρὸ
Καὶ γιὰ τοὺς παγκόσμιους χαλασμούς.

Μετάφραση ΤΑΣΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΑΤΟΥ.

(Ἀπὸ τὴν «Οἰκογενειακὴ Συγκέντρωση»)

Σχέδιο τῆς ζωγράφου Βιργινίας

Μαργαριτα

Δυὸ χοντρές πλεξοῦδες ἀπ' ὄριμα στάχυα. Δυὸ μάτια ἀκύμαντη θάλασσα. Στάθηκα καὶ τὴν κοίταζα πού ἀλάφροкуμάτιζε πάνω σὲ μιὰ χαμηλὴ κούνια.

—Θέλεις νὰ κουνηθεῖς κι' ἐσὺ λίγο;

—"Ὁχι. Θέλω νὰ σὲ σπρώχνω.

Μὰ πρώτη κουράστηκε αὐτή.

—Εἶσαι ἀπὸ 'δῶ;

—"Ὁχι. Ἀπὸ τὸ διπλανὸ χωριό.

—'Εγὼ εἶμαι τοῦ κυρίου εἰρηνοδίκη.

Δὲ μ' ἄρεσε αὐτό. Οἱ «κύριοι» φοροῦσαν μαῦρα καπέλλα, σκληρὰ κολλάρα κι' εἶχαν μοῦτρα ξυνισμένα. Κρατοῦσαν κι' ἕνα μπαστούνι, πού σὰν περπατοῦσαν, μιὰ τ' ἀκουμποῦσαν δίπλα τους, μιὰ τ' ἀπλωναν στὸ πλάι καὶ μιὰ σήκωναν τὴ μύτη του στὸν ἀγέρα. Ἐνα ὀλόκληρο ἀπόγεμα εἶχα προσπαθῆσει μ' ἕνα καλάμι, μὰ δὲν τὰ κατάφερα νὰ περπατήσω σὰν κύριος.

Τὴν ἄλλη μέρα δὲν τὴ βρῆκα. Ξαναπῆγα τὴν ἐπόμενη. Περιμένα ὦρα. Καὶ χάρηκα σὰν ἄκουσα τὴ φωνή της, κυματιστή, σ' ἕνα τραγούδι χωρὶς λόγια. Ἐτρεχε, καὶ τὸ ρόδινο προσωπάκι εἶχε πάρει κάτι ἀπὸ τὶς παπαροῦνες.

—"Α, ἐδῶ εἶσαι; Ἐρχεσαι γιὰ δουλιές; Σ' εἶδα καὶ χτές ἀπὸ τὸ σπίτι μὰ.....

—Γιὰ δουλιές; "Ὁχι. Ἦρθα....

Ἡ ἀκύμαντη θάλασσα λαμποκοποῦσε. Κατέβασα τὰ μάτια καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ντράπηκα γιὰ τὴν ξυπολησιά μου.

—Γιὰ τὴν κούνια;

—"Ὁχι. Σοῦ ἔφερα ἕνα τριαντάφυλλο.

Τὸ 'χα τυλιγμένο μὲς στὸ μαθητικὸ μου τετράδιο. Χαμογέλασε. Ἐνα γλυκὸ χαμόγελο ἀνάμεσα ἀπὸ δυὸ λακκουβάκια. Μέσα μου στάλαζαν κόμποι μελιοῦ.

Ἦταν ἕνα μεγάλο κίτρινο τριαντάφυλλο μὲ μισάνοιχτα πέταλα, μιὰ «μοσκιά» πού εὐώδιαζε.

—"Αχ! Τί ὦρατο....

Πέταξε κάτι φτωχὰ ἀγριολούλουδα πού γέμιζαν τὴ χουφτί.

τσα της, καὶ βάλθηκε νὰ τὸ μυρίζεται μ' εὐχαρίστηση. Τὴν ἄφησα σφυρίζοντας χαρούμενα.

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα κρατοῦσα ψηλά τὸν ἑαυτὸ μου. Ἦμουν εὐχαριστημένος μαζύ του. Χάρισα τὴ γαλήνη σὲ μιὰ φωλιά καρδερινάκια καὶ χόρτασα μιὰ μερμηγκοφωλιά μὲ τὰ τρίμματα τοῦ ψωμιοῦ πού εἶχε ὁ καιρὸς μαζέψει μὲς στὶς τσέπες μου.

Πολὺ πετυχημένη ἡ ἰδέα μου νὰ κλέψω τὸ μεσημέρι τὴν κίτρινη μοσκιά ἀπὸ τὸ περιβόλι τοῦ «ἀρχοντικοῦ».

Κι' ἐγίναμε φίλοι.

—Ξέρω ἕνα μέρος πῶχει κούμαρα. Νά, τόσο χοντρά! Καὶ κατακόκκινα, εἶπα μιὰ μέρα.

—"Ὡ, τί ὦρατα. Νά πᾶμε μαζύ.

—Μὰ δὲ θὰ κουραστεῖς;

—Τί λές; Εἶμαι ἔντεκα τώρα.

Οἱ κουμαριές ἦταν σ' ἕναν ξερὸ λοφίσκο, γεμάτο πουρνάρια καὶ παλιούρια. Φτάσαμε λαχανιασμένοι. Τὰ μάγουλα εἶχαν πάρει πάλι τὸ κόκκινο. Τὰ πόδια εἶχαν κάμποσες γρατσουνιές. Μὰ κούμαρα δὲ βρῆκαμε. Ποῦ νὰ βρεθοῦν τὸν Ἀπρίλη; Ποῦ νὰ βρεθοῦν;.....

—Κάποιος μᾶς πρόλαβε, εἶπα. Καὶ λυπήθηκα πού δὲ μποροῦσα νὰ 'μαι εὐχαριστημένος μὲ τὸν ἑαυτὸ μου, ὅπως καὶ τὴν ἡμέρα μὲ τὸ τριαντάφυλλο.

—Δὲν πειράζει. Εἶναι τόσο ὦρατα ἐδῶ.

Καθίσαμε. Κάτου ὁ κάμπος ἀπλώνονταν σὲ κομμάτια, ἄλλα πράσινα, ἄλλα σκοῦρα. Γύρω κι' ὡς πέρα μακρὰ ἐλιές, παντοῦ ἐλιές, πού ἀσήμιζαν κάτου ἀπὸ τὸν ἥλιο. Καὶ στὸ βάθος μιὰ λουρίδα μακρυνὴ θάλασσα, γαλάζια κι' ἀκύμαντη σὰν τὰ μάτια της.

—Μπήκες στὴ θάλασσα;

—"Ὁχι. Εἶναι τόσο μακρὰ!....

—Ἐγὼ ταξίδεψα μὲ τὸ πλοῖο, σὰν ἦρθαμε ἐδῶ. Μὰ θὰ θελα νὰ πῆγαινα μὲ βάρκα. Μακρὰ, μακρὰ.... Εἶσαι τόσο πιὸ κοντὰ στὴ θάλασσα μὲ τὴ βάρκα. Βγάζεις τὸ χέρι σου καὶ τὴν πιάνεις..

Μὰ ἐγὼ δὲν ἔνοιωθα καλὰ τὸν ἑαυτὸ μου. Τὸ γαλανὸ δράμα δὲ μὲ συνέπερνε. Τὰ κούμαρα τριγύριζαν στὸ μυαλό μου.

—Κάτι θὰ 'πρεπε νὰ βρῶ γιὰ σένα. Κάτι, ἀντὶ γιὰ τὰ κούμαρα.

Χαμογέλασε. Καὶ πάλι μέσα μου οἱ κόμποι τοῦ μελιοῦ.

Ἐνα πουλάκι ξεπήδησε μὲς ἀπὸ τ' ἀγκάθια καὶ στάθηκε μπρὸς μας. Μᾶς κοίταξε ἀνήσυχτα, ἔκανε «τσιν—τσιν» καὶ χάθηκε πάλι μὲς στοὺς βάλτους.

—Μήπως θάθελες ἕνα πουλί;

Κι' ἔβγαλα τὴ σφεντόνα μου.

—Μή!... Σκοτώνεις τὰ πουλάκια;

Νιτράπηκα.

—"Όχι. Τὴ σφεντόνα τὴν ἔχω γιὰ τὰ... τσακάλια.

Κοίταξε ἀνήσυχη γύρω τῆς καὶ στριμώχτηκε κοντὰ μου.

—Μὴ φοβᾶσαι. Τὰ τσακάλια βγαίνουν μονάχα τὴ νύχτα.

Ἰλάρωσε. "Ἔστρεψε πάνω μου τὴν ἀκύμαντη θάλασσα. Τὰ φτωχὰ καστανὰ μου μάτια κυλυμπούσαν μέσα στὸ γαλάζιο ποῦ χρύσιζε τώρα.

—Τότες, σὲ παρακαλῶ νὰ μὴν τριγυρνᾶς τίς νύχτες. Δὲ θέλω. Τ' ἀκοῦς; Δὲ θέλω.

Κάτι σκίρτησε μέσα μου.

—'Αφοῦ δὲν τὸ θέλεις ἐσὺ... .

Πῆρα μιὰ πέτρα κι' ἔσπασα τὸ ξύλο τῆς σφεντόνας. "Ὑστερα τὴν πέταξα μὲς στ' ἀγκάθια. Μοῦ χαμογέλασε εὐχαριστημένη. Κι' ἐγώ, χάρηκα μὲ τὸν ἑαυτό μου.

Πῆραμε τὸ γυρισμὸ ἀπ' ἄλλη μεριά. Σὲ μιὰ στροφή τοῦ μονοπατιοῦ ξεπρόβαλε μπρὸς μας μιὰ ὀρθὴ γυμνὴ πέτρα σὰ σπασμένη κολόνα. Κι' ἀπάνω τῆς μιὰ συντροφιά βαθύχρωμες ἀνεμῶνες ρουφοῦσαν τὸν ἥλιο. Σταμάτησε γοητευμένη.

—"Α, τί ὠραίες. Δές.

Εἶδα. Καὶ ἐξπνῆσε πάλι μέσα μου ἡ ἐνοχὴ γιὰ τὰ κούμαρα, ποῦ δὲ μᾶς περίμεναν νὰ τὰ κόψουμε. Μὲ δυὸ πηδήματα βρέθηκα στὴν πέτρα. Μὲ χέρια καὶ πόδια σκαρφάλωνα γιὰ νὰ φτάσω τίς ἀνεμῶνες. Ποῦ πῆγαν κι' αὐτὲς καὶ φύτρωσαν! Τίς ἔκοψα, τίς ἔδεσα μάτσο μ' ἓνα ἀγριόχορτο καὶ τίς πέταξα. Μ' αὐτὴ δὲ γνοιάζονταν τώρα τίς ἀνεμῶνες.

—Πρόσεχε. Πάτα καλὰ καθῶς κατεβαίνεις.

Μὰ δὲν πρόσεχα. Καὶ σὲ μιὰ στιγμή βρόντηξα στὴν ξερὴ γῆς, σέρνοντας μαζί μου καὶ κάμποσα πετραδάκια.

"Ἐτρεξε σιὰ ἴσια πηδώντας πάνω ἀπ' ἀγκάθια. "Ἐγειρε πάνω μου ἀνήσυχη. Τὸ ρόδινο χρῶμα εἶχε σβύσει. Ἡ μιὰ πλεξούδα μοῦ γαργαλοῦσε τὸ λαιμό.

—Χτύπησες; Πονᾶς;

Τὰ μάτια γεμάτα ἀπὸ μιὰ συγκρατημένη ἀγωνία μὲ κλειοῦσαν σ' ἓναν κύκλο στοργῆς. Καὶ τούτῃ ἡ τρεμάμενη στοργὴ ἔβγαλε ἀπὸ κάτι ἀλλοιώτικο, κάτι τὸ καινούργιο, ποῦ ἄνθισε μονομιᾶς μέσα τῆς.

"Ἐκαμα τὸ γενναῖο. Σηκώθηκα, μὰ τὰ ψαχνά μου πονοῦσαν.

—Ξέφυγε μιὰ πέτρα ποῦ πατοῦσα καί... .

—Μὰ ἐσὺ ἔχεις αἵματα.

Κάποιος πάλιουρας, μ' ἓνα σκληρὸ του ἀγκάθι μοῦ εἶχε τρυπήσει τὴ γυμνὴ γάμπα.

—Στάσου λοιπόν.

"Ἐλυσε βιαστικὰ μιὰ θαλασσιὰ κορδέλλα ἀπὸ μιὰ πλεξούδα, σκούπισε μὲ τρυφερὰ φύλλα τῆ μικρῆς πληγῆς καὶ τὴν ἔδεσε. Καὶ μὲ κοίταξε πάλι ἀνήσυχα. Ἡ ἀκύμαντη θάλασσα εἶχε χαθεῖ. Τώρα τὸ γαλάζιο εἶχε γίνει ἓνα βαθὺ μπλέ. Εἶχαν ξυπνήσει τὰ πρῶτα, τ' ἀνάλαφα κυματάκια. Σὰν μὲ εἶδε νὰ χαμογελῶ ἤσυχχα, γαλήνεψε. Πιαστήκαμε χέρι—χέρι καὶ πήραμε πάλι τὸν κατήφορο. Οἱ ἀνεμῶνες ἔμειναν ν' ἀποροῦν, ἀγνοημένες πάνω στὸ ξερὸ χῶμα.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἦταν πού, γιὰ πρώτη φορά, μὲ συναπάντησε τὸ μεσονύχτι, μὲ μάτια ἀνοιχτά, γεμάτα ἀπὸ κάτι καινούργια ὄνειρα. Τὸ μεσονύχτι μὲ χάρειψε ἀπαλὰ στὰ βλέφαρα. Κι' ἡ αὐγὴ μὲ βρῆκε νὰ τριγυρνᾶω μὲς στὸν ὕπνο, μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες, χωρὶς νὰ μαζεῦω πιά σὰν ἄλλοτες, λουλουδία στὰ καλάθια. Μοῦ βρῆκε κι' ἓν' ἀλλοιώτικο χαμόγελο στὰ χεῖλη. Παραξενεύτηκε. Χαμογέλασε πονηρὰ καὶ μὲ γαργάλισε στὸ μάγουλο.

Κι' οἱ μέρες περνοῦσαν. Τοῦτες οἱ μέρες εἶχαν τώρα κάτι τὸ διαφορετικὸ. "Ὅλα γύρω μου τὰ βρισκα εὐχάριστα. Ἀκόμα καὶ τὸ δάσκαλο μὲ τὴ βαρεῖα φωνὴ καὶ τὴν τσουχτερὴ βέργα.

—Τὰς χεῖρας συμπλέξατε! Ἐλέγομεν λοιπόν ὅτι ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ... .

Τι νὰ κάνω ἐγὼ τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ;

Τὸ μυαλό μου ταξίδευε. Μιὰ βάρκα στὴ θάλασσα. Μὲ πανὶ ἢ χωρὶς πανί, ἀλήθεια; Πρέπει νὰ τὴ ρωτήσω. Κι' ἡ θάλασσα γαλάζια, λαμποκοποῦσα κι' ἀκύμαντη. Καὶ νὰ βγάζεις τὸ χέρι σου καὶ νὰ τὴν πιάνεις. "Ἐνα μπλάβο νερό, χλιαρό, γεμάτο σπιθες καὶ χρυσοκόκκινα ψαράκια.

Μὰ ἡ αὐστηρὴ φωνὴ σταματοῦσε τὸ ταξίδι.

—Κοιμᾶσαι βρὲ σὺ μ' ἀνοιχτά τὰ μάτια; Λέγε, τί λέγαμε;

—Γιὰ τὴ θάλασσα... .

—Ποιὰ θάλασσα;

—Νά, αὐτὴ ποῦ... αὐτὴ ποῦ πέρασε ὁ Μωϋσῆς... .

Τριγύρω γελοῦσαν. Κι' ἡ βέργα κατέβαινε ὀρμητικὴ σὲ δυὸ μελαψὰ χεράκια, ποῦ ζητοῦσαν νὰ πιάσουν ἓνα ὄνειρο.

Μὰ ὅταν ἐκλείνε πίσω μου ἡ πόρτα τοῦ σκοτεινοῦ, οἱ ξυλιές εἶχαν ξεχαστεῖ. Ἡ ζωὴ γελοῦσε γύρω μου. "Ἐνας οὐρανὸς γαλανός, μ' ἓναν ἥλιο φλουρί. Μιὰ πράσινη γῆς μὲ χίλιες δυὸ γωνιές. Κάθε γωνιά καὶ μιὰ ὀμορφιά. Κάθε σπιθαμὴ κι' ἓνα τραγοῦδι πουλιοῦ. Κάθε βῆμα κι' ἓνας κόσμος ἀπ' ἀγριολούλουδα. Τί χρυσὲς τώρα οἱ μέρες. Τί βελουδένιες οἱ νύχτες.

Τὰ παιχνίδια ἦταν ὅλα τώρα πιά ἄνοστα. Ξεμάκρainer ἀπὸ

τις συντροφίες των παιδιών, που με κοίταζαν παραξενεμένα, σά νάμουν ἄρρωστος. Μά ἐγώ σά γιά πρώτη φορά ν' ἄκουγα τῶν πουλιῶν τις γλυκές τρίλιες. Σά νά μὴν εἶχα ξαναδεῖ τὴν ἄνοιξη, ν' ἀπλώνει τὰ τόσα της φορέματα. Ἔλεγα: Δὲ γίνεται. Πέρσυ δὲν ἦταν τὰ ἴδια. Σίγουρα, ὄλες τοῦτες οἱ ὁμορφιές, ἐφέτος μᾶς ἦρθαν.

Καὶ νάτην κι' ἡ ἀκύμαντη θάλασσα καὶ τῶν σταχυῶν οἱ πλεξοῦδες καὶ τὰ χαμόγελα ποὺ στάλαζαν μέλι.

Κι' οἱ μέρες περνοῦσαν.

Ἔνα σεπτεμβριάτικο σούρουπο ξαφνικά συνέφιασε μέσα μου.

—Ξέρεις, ὁ μπαμπᾶς μετατίθεται.

—Τ' εἶν' αὐτὸ τὸ «μετατίθεται»;

Ἔσο τόσο μάντεψα τὸν ἐρχομὸ μιᾶς θλίψης.

—Νά. Θά πάει νά κάνει τὸν εἰρηνοδίκη σ' ἄλλο μέρος. Μακρὰ...

—Κι' ἐσύ;

Τὶ κουτὲς ἐρωτήσεις ποὺ κάνουμε σὰν ταραζόμαστε...

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ δὲν τιτίβιζαν δυὸ χαρούμενα πουλιά, σὰν τ' ἄλλα βράδια. Ἡ σιωπὴ βάραινε πάνω σὲ δυὸ τρυφερὲς καρδιές, ποὺ στέκονταν κι' ἀφουγκράζονταν τὸ διπλὸ τους χτύπο. Δυὸ ζευγάρια μάτια, μεθυσμένα ἀπὸ τὸ καλοκαίρι, εἶχαν τώρα βουρκώσει, πάνω ἀπὸ τὰ πλεγμένα χέρια ποὺ δὲν τό' θελαν νά χαλαρώσουν.

Καὶ χαλάρωσαν. Ἦταν τόσο ἀδύναμα τὰ τέσσερα πλεγμένα χεράκια... Ξέσφιξαν ἀπότομα. Καὶ χώρισαν. Σὰν κάποιος νά τᾶχε σφίξει δυνατὰ πάνου ἀπὸ τις παλάμες. Κι' ὁ πόνος πλαγιόταν ὄλο τὸ βράδυ. Ἄπὸ τὰ χέρια στίς καρδιές. Καὶ πάλι στὰ χέρια.

Αὐτὸ τὸ βράδυ ἀκούστηκαν τὰ τριζόνια; Κι' εἶχε τόσα πολλὰ τὸ καλοκαίρι...

—Αὔριο...

—Τόση βία;...

—.....

—Θάρθω κι' αὔριο...

—Ὅχι, δὲ θέλω. Σὰν σὲ ἰδῶ... Ὅχι... Ὅχι. Μὴν... δὲν....

Ἄναρούφηξε μὲ προσπάθεια. Πόσο βαριά μᾶς γίνονται τὰ δάκρυα... Ἔνας κόμπος μοῦ ἔφραζε ἐπίμονα τὸ λαρόγκι. Σά νά τὸ ἔσφιγγαν δυὸ δάχτυλα...

Ποῦ κρύφτηκαν ἐκεῖνα τὰ σιγαλινὰ τραγουδάκια ποὺ ἀφουγκράζονταν, οἱ καλοκαιριάτικες νύχτες; Ἐκεῖνο τ' ἀσημένιο φεγγαρόφωτο ποὺ μᾶς πῆγαινε στίς χώρες τῶν παραμυθιῶν;

—Γεῖά σου λοιπὸν... Γεῖά σου.

Ἡ φωνὴ δὲν ἦταν κρυστάλλινη τώρα. Σά νᾶχε ραγίσει. Τὰ δυὸ χέρια της ρίγησαν πάνω σὲ τὸ πρόσωπό μου. Ἔνα ὄγκρὸ μάγουλο ἀκούμπησε σὲ τὸ δικό μου ποὺ ἔκαιγε. Δυὸ τρεμάμενα χεράκια... Ἔνας λυγμὸς ποὺ δὲν μπόρεσε νά κρυφτεῖ... Καὶ τὸ σκοτάδι κατὰπτε τὴ βιαστικὴ της σκιά.

Τὶ βασανιστικὴ νύχτα... Σά νά εἶχα πυρετό. Καὶ τὸ ὄνειρο νά σὲ γυρνᾶει στὰ ἴδια. Σὰν τὸ γέρικο ἄλογο σὲ μαγγανοπήγαδο. Μιὰ θάλασσα ποὺ δὲν ἦταν πιά ἀκύμαντη. Σκούρα κι' ὀλάκερη μιὰ ὑπόκωφη ἀπειλή. Ξύπνησα ριγώντας ἀπὸ τὸν κρύον ἀγέρα της.

Μὰ σὰν ἄνοιξα τὰ μάτια ἀγνόησα τὴν ἀπαγόρευση. Καὶ ξαναπήγα βιαστικά. Κρύφτηκα πίσω ἀπὸ μιὰ τούφα φουντωτοῦς θάμνους καὶ περίμενα. Μὰ τὰ μάτια μου, νοτισμένα τώρα, εἶχαν θαμπώσει. Θᾶχε δροσιὰ ἐκεῖνο τὸ πρωῖνό.

Ἄντιο Μαργαρίτα. Φεύγεις καὶ σέρνεις πίσω σου ἕνα χρυσὸ καλοκαίρι. Ἔν' ἀνώριμο ὄνειρο. Μιὰ χαρὰ ποὺ γλύστρησε μεσ' ἀπὸ μιὰ μελαψὴ χουφτίτσα.

Μιὰ θαλασσιὰ κορδέλλα θά μὲ ταξιδεῦει τώρα σὲ μιὰ γαλάζια θάλασσα. Θά μοῦ ἀπιθῶνει σὲ χέρι δυὸ πλεξοῦδες χρυσὰ στάχια. Θά μοῦ φέρνει στὰ χεῖλη τὴ στυφὴ γεύση τοῦ ἄγουρου ροδιοῦ: Μισὸ χρόνο ἀπὸ τὴν ἄνηβη νιότη μου... Ἄντιο Μαργαρίτα!

Τὶ κρῦα μέρα... Ἔνα ρῖγος περνοῦσε τίς φυλλωσιές. Ἄποτομα εἶχε πιά χαθεῖ ἡ γλύκα τοῦ καλοκαιριοῦ. Ἔνα κίτρινο φύλλο ἀφέθηκε στίς ἀργὲς κινήσεις τοῦ στερνοῦ τοῦ χοροῦ. Κι' ἦρθε νά πέσει στὴν ὄγκρη μου παλάμη.

Χυνοπώριαζε.

ΓΕΡ. ΧΥΤΗΡΗΣ.

Το τραγουδι του Νικητη

"Οχι ἐγώ, ὄχι ἐγώ, μόνο τ' ἀγέρι πού διαπερνάει τὸ κορμί μου!
 "Ἐνα λεπτὸ ἀγέρι ὀρίζει τὴ νέα πορεία τοῦ Χρόνου.
 "Ἄν μονάχα τ' ἀφήσω καὶ μὲ πάρει καὶ μὲ σηκώσει, ἂν μονάχα
 στέρξει καὶ μὲ σηκώσει!
 "Ἄν μονάχα γίνω εὐαίσθητος, ἀσύλληπτος, τὸσον ἀέρινος σάν
 οὐράνιο δῶρο.
 "Ἄν μονάχα—τ' ὠραιότερο ἀπ' ὄλα—παραδώσω καὶ δανείσω τὸν
 ἑαυτό μου
 Στὸ λεπτό, λεπτό ἀγέρι πού πορεύεται μέσα ἀπὸ τὸ χάος τοῦ
 κόσμου

Σάν ἓνα λεπτό, ἐξαισιο σμιλάρι, σὰ μιὰ μπηχτὴ σφήνα·
 "Ἄν μονάχα γίνω αἰχμηρὸς καὶ σκληρὸς σάν τὴν ἄκρη τῆς σφήνας
 Πού τὴ σφυροκοπάει ἀόρατο χέρι,
 Τότες ὁ βράχος θὰ σχιστεῖ, θὰ φτάσουμε στὸ θαῦμα καὶ θὰ βροῦ-
 με τὶς Ἑσπερίδες.

"ὦ, γιὰ τὴ χαρὰ πού κελαρύζει στὴν ψυχὴ μου,
 Βρύση καλὴ κι' ἀνάβρα ἐγὼ θὰ γίνω,
 Δὲ θὰ μολύνω ψίθυρο, δὲ θὰ χαλάσω ἔκφραση.

Ποιὸς χτυπάει;
 Ποιὸς χτυπάει τὴ θύρα μέσα στὴ νύχτα;
 Κάποιος εἶναι πού θέλει τὸ κακὸ μας.

"Οχι, ὄχι, εἶναι οἱ τρεῖς ξένοι ἄγγελοι.
 "Ἀνοῖχτε τους, ἀνοῖχτε τους.

Μετάφραση Μ. ΑΣΠΙΩΤΗ.

Μια τόσο γλυκεια ηλικιωμενη Κυρια

Γιατί τάχα ἢ γιὰ κυρία Τράβερς νὰ ξυπνάει τόσο νωρίς, αὐτὸ τὸν τελευταῖον καιρό; Θᾶθελε πολὺ νὰ μπορούσε νὰ κοιμᾶται τουλάχιστο ἄλλες τρεῖς ὥρες. Μὰ ὄχι, κάθε πρωτὶ, σχεδὸν τὴν ἴδιαν ὥρα—στὶς τέσσερις καὶ μισή—βρίσκεται μὲ ὀρθάνοιχτα μάτια. Γιατί—τώρα τελευταῖα—ξυπνάει πάντα μὲ τὸν ἴδιον τρό-πο, μ' ἓνα ἑλαφρὸ ξάφνισμα, μ' ἓνα μικρὸ σκίρτημα. Σηκώνει τὸ κεφάλι ἀπὸ τὸ μαξιλάρι καὶ ρίχνει γύρω μιὰ βιαστικὴ ματιά, σὰ νᾶκουσε κάποιον νὰ τὴ φωνάζει ἢ σὰ νὰ προσπαθοῦσε νὰ βεβαιωθεῖ πὼς τὸ ἴδιο χαρτί σκεπάζει τὸν τοῖχο, πὼς τὸ παράθυρο εἶναι τὸ ἴδιο πού εἶδε τὴν περασμένη βραδυά, προτοῦ ἡ Γουῶρνερ σβύσει τὸ φῶς.... Τότες τὸ μικρὸ κεφάλι μὲ τ' ἀσημένια μαλλιά, βαραίνει ξανά πάνω στὸ λευκὸ μαξιλάρι, καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ, πρὶν ἀρχίσει ἀκόμα ἢ ἀγωνία τοῦ ξυπνημοῦ, ἢ γιὰ κυρία Τράβερς νοιώθει εὐτυχισμένη. Ἡ καρδιά της παύει νὰ χτυπάει τόσο δυνατά, παίρνει μιὰ βαθειὰν ἀναπνοή, χαμογελαῖ κιάλας. Μὰ ἡ παλῖρροια τοῦ σκοταδιοῦ φουσκώνει ἀκόμα μιὰ φορά, τὴ σηκώνει καὶ τὴν παρασύρει μακριά. "Ὑστερα ὅμως ἀπομακρύνεται πάλι, ὑποχωρεῖ καὶ τὴν πετάει ἐκεῖ ὅπου τὴν εἶχε βρεῖ—μὲ τὸ ἴδιο χαρτί στὸν τοῖχο ὀλόγυρά της, μὲ τὸ ἴδιο παράθυρο νὰ τὴν κοιτάζει—χωρὶς νᾶχει πάθει ἀκόμα κανένα κακὸ—ἀκόμα ἐκεῖ.

"Ἀκούγεται τὰρα τὸ ρολοῖ τῆς ἐκκλησιᾶς, σιγανό, νωθρό, ξεψυχισμένο, νὰ χτυπάει τὴ μισὴ σὰ μέσα ἀπὸ τὸν ὕπνου του. "Ἐψαξε κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι γιὰ τὸ ρολοῖ τῆς ναι, τὴν ἴδιαν ὥρα δείχνει καὶ κεῖνο: τέσσερις καὶ μισή. "Ἀκόμα τρισημίσι ὥρες, ὥσπου νὰ τῆς φέρει ἡ Γουῶρνερ τὸ τσάι τῆς. Θεέ μου, θὰ μπορέσει νὰ ὑπομείνει; "Ἀρχισε νὰ κουνάει τὰ πόδια της ἀνήσυχα. Καὶ καθὼς κοίταζε τὴ σεμνὴ καὶ αὐστηρὴ ὄψη τοῦ ρολοιοῦ, νόμισε πὼς οἱ δείχτες του—πιὸ πολὺ ὁ λεπτοδείκτης—κατάλαβαν πὼς τοὺς πρόσεχε, κ' ἔτσι σὰ νὰ σταμάτησαν ἐπιτηδες γιὰ λίγο.... Εἶναι παράξενο, κ' ὅμως ποτὲ δὲν μπόρεσε νὰ ξεφύγει τὴ σκέψη, πὼς τὸ ρολοῖ τῆς μισοῦσε. Εἶτανε τὸ ρολοῖ τοῦ Χένρυ. Ἐδῶ καὶ

είκοσι χρόνια, όταν παράστεκε τὸ δύστυχο τὸν Χένρυ στὸ κρεββάτι του, τὸ πῆρε στὰ χέρια της γιὰ πρώτη φορά νὰ τὸ κουρδίσει, καὶ τῶνοιωσε κρῦο καὶ βαρῦ. Κι' ὅταν ὕστερ' ἀπὸ δυὸ μέρες, ξεθηλύκωσε τὸ πένθιμο μπουστο της κ' ἔκρυψε βιαστικά τὸ ρολοῖ στὸν κόρφο της, τὸ αἰσθάνθηκε νὰ τῆ βαραίνει σάν πέτρα... Ποτὲ δὲν μπόρεσε τὸ ρολοῖ νὰ συνηθῆσιν σ' αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ. Ἡ θέση του εἴτανε πάνω στὰ γερά πλευρά τοῦ Χένρυ, νὰ δουλεύει καὶ νὰ δείχνει τὴν ὥρα σωστά... Ποτὲ δὲν τὴν ἐμπιστεύθηκε, ὅπως καὶ κείνος δὲν τῆς εἶχε δώσει ποτὲ ἐμπιστοσύνη ἐκεῖνα τὰ χρόνια. Κι' ὅταν καμμιά φορά ξεχνούσε νὰ τὸ κουρδίσει, δοκίμαζε ἓνα αἶσθημα ποῦ ἔμοιαζε μὲ τρόμο, καὶ καθὼς ἐφάρμοζε τὸ μικρὸ κλειδί, μουρμούριζε: « Συχώρεσέ με, Χένρυ! »

Ἡ γριά κυρία Τράβερς ἀναστέναξε κ' ἔσπρωξε πάλι τὸ ρολοῖ κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι. Τώρα τελευταῖα εἶχε τὴν ἐντύπωση πὼς τὸ αἶσθημα ὅτι τὸ ρολοῖ τῆ μισοῦσε, γινόταν ὄλο καὶ πιὸ συγκεκριμένο.... Ἴσως αὐτὸ νὰ τὸ νόμιζε, γιὰ τὸ κοίταζε πιὸ συχνά, τώρα μάλιστα ποῦ βρισκόταν μακριὰ ἀπὸ τὸν τόπο της. Τὰ ρολόγια στὶς ξένες χώρες δὲν πᾶνε ποτὲ σωστά. Σταματοῦν πάντα στὶς δύο παρὰ εἴκοσι. Στὶς δύο παρὰ εἴκοσι! Πόσο δυσάρεστη ὥρα, καὶ πόσο ἄβολη. Ἄν πᾶς κάπου, ἔχουν ἀποφάει, καὶ εἶναι πολὺ νωρὶς γιὰ νὰ ἐλπίζεις πὼς θὰ σοῦ προσφέρουν ἓνα φλυτζάνι τσάι... Ὡστόσο δὲν πρέπει νὰ συλλογίζεται τὸ τσάι. Ἡ γριά κυρία Τράβερς ἀνασηκώθηκε στὸ κρεββάτι, κι' ὅμοια μ' ἓνα κουρασμένο μωρὸ, σήκωσε τὰ χέρια της κ' ὕστερα τ' ἄφησε νὰ πέσουν πάνω στὸ πάπλωμα.

Τὸ πρωῖνὸ φῶς ἔδινε στὸ δωμάτιο μὴν ὄψη χαρούμενη. Τὸ μεγάλο παράθυρο ἀπὸ τὴ μεριά τοῦ μπαλκονιοῦ, εἴτανε ἀνοικτὸ, κ' ἔξω ἡ φοινικιά ἔρριχνε τὴ σπαρταριστὴ σκιά της ποῦ ἔμοιαζε μὲ ἀράχνη, στοὺς τοίχους τῆς κρεββατοκάμαρας. Τὸ ξενοδοχεῖο τοὺς δὲν ἔβλεπε τὸ γιὰλό. Ὅμως, νωρὶς τὸ πρωῖ, μπορούσες νὰ αἰσθανθεῖς τὴ μυρουδιά τῆς θάλασσας, μπορούσες ν' ἀκούσεις τὴν ἀναπνοή της. Γλάροι πάνω σὲ χρυσὰ φτερά διάβαιναν ἀνάλαφρα, πετώντας στὰ ὕψη. Πόσο ἤρεμος φαινόταν ὁ οὐρανός! Ἐμοιαζε νὰ χαμογελάει στοργικά! Πέρα μακριὰ—πέρα μακριὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀτλαζένιες λουρίδες τοῦ χαρτιοῦ ποῦ σκέπαζε τὸν τοῖχο, ἀπὸ τὸ τραπέζι μὲ τὴ γυάλινη ἐπιφάνεια, ἀπὸ τὸν κίτρινο μεταξωτὸ καναπέ καὶ τὶς καρέκλες, ἀπὸ τοὺς καθρέφτες ὅπου μπορούσες νὰ ἴδεις τὸν ἑαυτὸ σου ἀπ' ὄλες τὶς πλευρές.

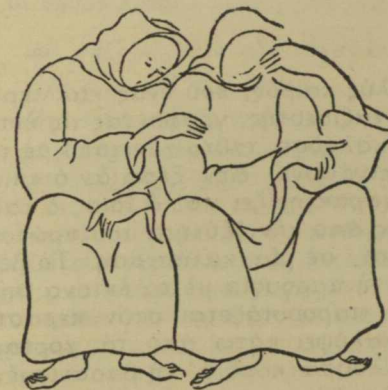
Ἡ Ἐρνεστίνα εἶχε ἐνθουσιαστῆ μ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο.

«Εἶναι ὅ,τι σοῦ χρειάζεται, Μητέρα! Τόσο φωτεινὸ, συμπαθητικὸ, χαρούμενο! Κ' ἔχει καὶ μπαλκόνι, ὅπου μπορείς τὶς βροχερὲς μέρες νὰ κάθῃσαι στὴν καρέκλα σου καὶ νὰ βλέπεις αὐτὲς

τὶς ὠραίες φοινικίες. Κ' ὕστερα μπορεῖ νὰ πάρει ἡ Γκλάντις τὸ πλαινὸ δωμάτιο, γιὰ νὰ τῆς ἔρχεται πιὸ βολικὸ τῆς Γουῶρνερ νὰ σᾶς προσέχει καὶ τὶς δυό... Καλύτερο δωμάτιο δὲ θὰ μπορούσες νὰ βρεῖς δὲν εἶν' ἔτσι, Μητέρα; Μ' ἔχει μαγέψει αὐτὸ τὸ ὠραῖο μπαλκόνι! Πόσο καλὰ γιὰ τὴ Γκλάντις! Ἐγὼ κι' ὁ Σέσιλ δὲν ἔχουμε...».

Μὰ ὅ,τι καὶ νᾶπε ἡ Ἐρνεστίνα, πῆγε χαμένο. Ποτὲ δὲν κάθῃσε σ' αὐτὸ τὸ μπαλκόνι. Γιὰ κάποια παράξενη αἰτία, ποῦ δὲν μπορούσε κ' ἡ ἴδια νὰ τὴν ἐξηγήσει, μισοῦσε αὐτὲς τὶς φοινικίες. Ἀποκρουστικὰ ξένα πράγματα, ἔτσι τὶς ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ της. Ὅταν ἦταν ἀκίνητες ἔγερναν χαλαρὰ κατὰ τὴ γῆς, φαίνονταν ζαρωμένες σάν πελώρια πουλιὰ μὲ τσαλακωμένες φτεροῦγες, κι' ὅταν κουνιώνταν, τῆς θύμιζαν πάντα τὶς ἀράχνες. Γιὰ τὴν δὲν εἴτανε ἀπλὲς καὶ ἤρεμες καὶ σκιερὲς σάν τὰ δέντρα τῆς Ἀγγλίας; Γιὰ τὴν ἀδιάκοπα στρίφονταν καὶ ξεστρίφονταν, καὶ κάπου—κάπου ἔμνησκαν σκυθρωπές; Τὴν κούραζε ἀκόμα καὶ νὰ τὶς σκέφτεται. Εἶναι ἀλήθεια πὼς τὴν κούραζε νὰ συλλογίζεται κάθε τι ποῦ ἦταν ξένο....

Μετάφραση ΛΙΑΝΑΣ ΚΟΥΛΟΥΡΗ.

Σχέδιο τῆς ζωγράφου Βιργινίας

Η μοιρα μιας Πολιτειας

Παιδί, τὸ περιβόλι μου ποὺ θὰ κληρονομήσης,
ὅπως τὸ βρῆς κι' ὅπως τὸ δῆς νὰ μὴν τὸ παρατήσης.
Σκάψε το ἀκόμα πιὸ βαθιὰ καὶ φράξε το πιὸ στέρεα
καὶ πλούτισε τὴ χλῶρη του καὶ πλάτυνε τὴ γῆ του,
κι' ἀκκλάδευτο ὅπου μπλέκεται νὰ τὸ βεργολογήσης,
καὶ νὰ τοῦ φέρνης τὸ νερὸ τὸ ἀγνὸ τῆς βρυσσομάνας,
κι' ἂν ἀγαπᾶς τ' ἀνθρωπινὰ κι' ὅσα ἄρρωστα δὲν εἶναι,
ρίξε ἀγίασμό καὶ ξόρκισε τὰ ξωτικά, νὰ φύγουν,
καὶ τὴ ζωντάνια σπεῖρε του μὲ ὅσα γερά, δροσάτα.
Γίνε ὄργωτομος, φυτευτὴς, διαφεντευτὴς. Κι' ἂν εἶναι
κ' ἔρθουνε χρόνια δίσεχτα, πέσουν καιροὶ ὄργισμένοι,
κι' ὅσα πουλιά μισέψουνε σκιασμένα, κι' ὅσα δέντρα,
γιὰ τίποτ' ἄλλο δὲ φελᾶν παρὰ γιὰ μετερίζια,
μὴ φοβηθῆς τὸ χαλασμό.....
Φτάνει μιὰ ἰδέα νὰ στὸ πῆ, μιὰ ἰδέα νὰ στὸ προστάξῃ,
κορώνα ἰδέα, ἰδέα σπαθί, ποὺ θὰ εἶν' ἀπάνου ἀπ' ὄλα.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΕΝ εἶναι πολὺς καιρὸς, ποὺ ἕνας καλλιεργημένος καὶ ἐξαι-
ρητικὰ εὐαίσθητος ταξιδευτὴς, γράφοντας τίς ἐντυπώσεις του ἀπὸ
τὴν Κέρκυρα, ἀποκαλοῦσε τοῦτο τὸν τόπο μὲ τὴ γοητευτικὴ μοῖ-
ρα, «χώρα τῶν ἐπιγόνων». Δὲν ξέρω ἂν ὁ «πικρότατος» τοῦτος
λόγος, ὅπως τὸν χαρακτηρίζει καὶ ὁ ἴδιος ὁ ταξιδευτὴς, σὰν με-
τανοιωμένος κάπως ἀπὸ τὴν οὐδέτητα τοῦ πρώτου χαρακτηρισμοῦ
του, ἀνταποκρίνεται σὲ μιὰ κατάσταση. Τὸ βέβαιο, ὅμως, εἶναι
πὼς ἡ ἀγαπητὴ αὐτὴ παρουσία μὲ τὰ ἔντονα σημάδια μιᾶς περα-
σμένης ἀκμῆς, ἔτσι παρουσιάζεται στὸν περαστικό, ποὺ δὲν θὰ
προφθάσει ν' ἀνακαλύψει κάτω ἀπὸ τὰ χορταριασμένα ἐρείπια
τῆς, αὐτὴ τὴν πάλλουσα καρδιά, τὴ βασανισμένη μὰ πάντα νέα,
ποὺ ξέρει νὰ συλλαμβάνει τὸ νόημα κάθε καιροῦ καὶ νὰ μετου-
σιῶνει σὲ δημιουργικὴ πράξη, ὄχι τὸ ἐφήμερο καὶ τὸ θνητό, μὰ

ὅ,τι ἔχει τὸ χαρακτήρα καὶ τὴ στερεότητα μιᾶς αἰωνιότητος. Για-
τί στὴν πραγματικότητα αὐτὴ εἶναι ἡ μοῖρα μιᾶς πολιτείας, ποὺ
δὲν τὴν κατοικοῦν οἱ νεκροὶ καὶ οἱ ἀναμνήσεις, ὅπως θέλησε νὰ
πιστέψει ὁ βιαστικὸς ταξιδευτὴς, ποὺ ἤρθε ὡς ἐδῶ μὲ τὴν προδι-
αθεση ν' ἀντικρύσει τὴ «φαντασμαγορία μιᾶς ὁμορφῆς παρακμῆς»,
ἀλλὰ ποὺ μὲ περίσκεψη καὶ μὲ τέχνη δημιουργεῖ, γιὰ τὸν ἑαυ-
τό της καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους, τὸν κανόνα γιὰ μιὰ ζωὴ, ποὺ δὲν
εἶναι μόνον Ὑλῆ, μὰ καὶ Ἰδέα. Πρῶτα καὶ πάνω ἀπ' ὄλα Ἰδέα.

ΕἶΝΑΙ ἀλήθεια πὼς ἀπὸ τοῦτα τὰ χῶματα, ποὺ ἔθρεψαν τὴ
λυρικὴ φαντασία, πέρασεν ἡ Ἱστορία, πέρασεν ἡ Δόξα, πέρασεν
ἡ Ποίηση. Μὰ δὲν εἶναι ἀλήθεια πὼς τὸ μόνο ποὺ ἔχει ἀπομείνει
σήμερα, εἶναι ἡ μνήμη καὶ ἡ ὁμορφιά. Ὑπάρχει παντοῦ ἡ φτώ-
χια καὶ ἡ γύμνια. Παντοῦ ἡ δυστυχία ἔχει ἀποθέσει τὴ θλιβερὴ
τῆς σφραγίδα. Μὰ ἡ φτώχια δὲν εἶναι ἠθικὴ, ἡ γύμνια δὲν εἶναι
πνευματικὴ, ἡ δυστυχία δὲν εἶναι ἀπαισιοδοξία καὶ θάνατος.
Ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸν τόπο, ποὺ εἶχε πάντα τὸ τιμητικὸ προνόμιο νὰ
προσφέρει, χωρὶς ποτὲ νὰ ζητήσῃ ἀνταλλάγματα γιὰ τὴν προσ-
φορὰ του, δὲν εἶναι οἱ ἐπίγονοι ποὺ ζοῦν—ταπεινοὶ συντηρητὲς
τῆς μνήμης τῶν νεκρῶν. Ζεῖ καὶ κινεῖται ἕνας κόσμος ὀλόκληρος,
ποὺ γνωρίζει νὰ ἀντλεῖ διδάγματα ἀπὸ τὴ μνήμη τοῦ παρελθόν-
τος καὶ νὰ οἰκοδομεῖ τὸ μέλλον.

Βαρὺς ἴσως ὁ λόγος, ὅταν τριγύρω μας ὑπάρχει τόσος πό-
νος καὶ τόση ἐγκατάλειψη. Ὅταν ἀκόμη σὲ κάθε μας βῆμα συ-
ναντᾶμε κ' ἕνα ὑπερήφανο ἐρείπιο. Κι' ὅταν φαίνεται σὰ νᾶχα-
σαν οἱ ἄνθρωποι τὸ δρόμο τους,

καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ σᾶν νᾶχασαν
λίγο λίγο καὶ τὴν ἔγνοια,
λίγο λίγο καὶ τὴ γνώμη,
κ' ὕστερα καὶ κάθε μνήμη,
κ' ὕστερα καὶ καθ' ἐλπίδα...

Μὰ δὲν εἶναι καθόλου βαρὺς, ἂν κοιτάξουμε πάλι γύρω μας
καὶ ἰδοῦμε πὼς αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι στὰ κατὰβαθα τῆς ψυχῆς τους
διατηροῦν ἄσβυστη μιὰ φλόγα, καὶ θερμαίνουν μὲ τὴν ἴδια τους
τὴν ἀρετὴ καὶ τὸν πόθο γιὰ δημιουργία, μιὰ ζωὴ ποὺ φαίνεται
πὼς ἔσβυσε γιὰ πάντα.

ΠΕΡΑΣΑΝ τὰ χρόνια δίσεχτα πάνω ἀπὸ τούτῃ τὴν ἀγαπη-
μένη πολιτεία, ποὺ κάποτε εἶχε κατακτήσει, μὲ τὸν δικὸ της μόχ-

θο, τὴν ἀκμὴ καὶ τὴν εὐημερία. Σώριασαν σὲ ἐρείπια οἱ περιστάσεις, ὅ,τι ἦταν τὸ καύχημα καὶ ἡ ὑπερηφάνεια αὐτοῦ τοῦ τόπου. Πληγὲς ἀνοίχτηκαν, ποῦ δὲν μπόρεσαν ἀκόμη νὰ κλείσουν. Μὰ μέσα στὰ συντρίμια καὶ στὴ στάχτη καὶ στὸ αἷμα καὶ στὴν ἀλείπτωτη θλίψη προσώπων καὶ πραγμάτων, μένει ὀρθὴ καὶ ἀκατάβλητη ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων της, ποῦ δὲν ἔπαψαν, οὔτε γιὰ μιὰ στιγμή, νὰ πιστεύουν ὅτι ὁ νόμος τῆς φθορᾶς, ὅσο κι' ἂν ἰσχύει γιὰ τὴν ὕλικὴ πραγματικότητα, δὲν μπορεῖ νὰ ἀσκήσει καμίαν ἐπίδραση στὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν. Κι' αὐτὴ ἡ πίστη, ποῦ εἶναι τὸ καταστάλαγμα μιᾶς μακραίωνος ἐμπειρίας, εἶναι ποῦ δίνει τὸ δικαίωμα σ' αὐτὸ τὸ χῶρον, ὅχι μόνον νὰ ἐλπίζει καὶ νὰ ἀντιμετωπίζει μὲ πεποίθηση τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ νὰ διεκδικεῖ τὴ θέση ποῦ τοῦ πρέπει μέσα στὴν ἑλληνικὴν οἰκογένεια. Μία θέση, ποῦ ὅσο κι' ἂν τοῦ τὴν ἀμφισβητοῦν, δὲν θ' ἀργήσει νὰ τὴν καταλάβει.

ΑΣ ξαναπάρουμε καὶ μεῖς ἀπόψε — ὅχι σὰν τὸν εὐαίσθητο καὶ βιαστικὸ ταξιδευτὴ — τοὺς στενοὺς δρόμους τῆς παλαικῆς πολιτείας μὲ τὶς μελαγχολικὰς οἰκοδομὰς, κι' ἄς ἐπιχειρήσουμε μιὰν ἐνδοσκόπηση μὲ μάτι καθαρὸ καὶ ἀθόλωτο. Λυτρωμένοι ἀπὸ κάθε μικρόψυχη σκέψη, ἀπὸ τὶς καθημερινὰς ἔγνοιες κι' ἀπὸ τὶς τόσο ἀνθρώπινες ἀδυναμίες καὶ προκαταλήψεις, ἄς κοιτάξουμε τί ἀκριβῶς συμβαίνει γύρω καὶ μέσα μας, κ' ἔπειτα, μὲ πλουτισμένη τὴ γνώση μας, ἄς κάμουμε ἕναν ἀπολογισμό τῶν ὄσων εἶδαμε καὶ ἀκούσαμε στὸ πέρασμά μας. Ἴσως αὐτὸ θὰ μᾶς βοηθήσει νὰ γνωρίσουμε καλύτερα τὸν ἑαυτὸ μας, ποῦ τόσο συχνὰ τὸν ἀφήνουμε ἀπροσάτευτο, ὅταν οἱ ἄλλοι ἔρχονται — ἀπροσκάλεστοι, τὶς περισσότερες φορὲς — καὶ μᾶς κρίνουν μὲ τὴν αὐστηρότητα τοῦ ἀπληροφόρητου. Ἄλλωστε γι' αὐτὸ τὸν ἀπολογισμό συνηγορεῖ καὶ ἡ ὥρα, ἀφοῦ βρισκόμαστε στὸ κατώφλι ἑνὸς καινούργιου χρόνου, καὶ θὰ πρέπει νὰ χαράξουμε τὴ μελλοντικὴ μας πορεία

Θὰ πάρουμε τοὺς στενοὺς δρόμους, καὶ θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἴδουμε, ὅ,τι δὲν μπόρεσε ν' ἀνακαλύψει στὴ βιαστικὴ του περιδιάβαση ὁ λυρικός ταξιδευτὴς. Θᾶναι νύχτα, τὴν ὥρα ποῦ πίσω ἀπὸ τὰ κλειστὰ παράθυρα θ' ἀγρυπνοῦν κάποια καθυστερημένα φῶτα, κ' ἕνα θολὸ φεγγάρι θὰ ταξιδεύει ἀργὰ στὴν ἀπεραντοσύνη τοῦ οὐρανοῦ. Ἕνας περίπατος μέσα στὴν ὑγρὴ νύχτα — μιὰ ἐπιστροφή στὰ περασμένα. Εἶναι ἀπαραίτητη αὐτὴ ἡ ἀναδρομὴ. Εἶναι ἀπαραίτητη αὐτὴ ἡ περιπλάνηση στοὺς τόσο γνωστοὺς χώρους ἑνὸς ζωντανοῦ παρελθόντος, ποῦ οἱ ἔντονες ἀνταυγείες τοῦ ἑξακολουθοῦν νὰ φωτίζουν καὶ σήμερον τὸ δρόμον μας.

Προχωροῦμε ἀνάμεσα στοὺς ἴδιους τοίχους, ποῦ κάποτε γνώ-

ρισαν τὶς ἀγωνίες καὶ τὸ ἐσωτερικὸ δράμα ἑνὸς Δ. Σολωμοῦ, ὅταν ἦρθε γιὰ νὰ βρεῖ τὴ γαλήνη, ποῦ ποτὲ ὡστόσο δὲν τὴν κέρδισε, καὶ γιὰ νὰ γράψει αὐτὲς τὶς θαυμαστὰς σελίδες, ποῦ ἀποτελοῦν τὸ βωμὸ τοῦ νεοελληνικοῦ ποιητικοῦ λόγου.

Προχωροῦμε στοὺς ἴδιους δρόμους, ποῦ κάποτε περπάτησε ὁ Ἰάκωβος Πολυλάς — ἡ αὐστηρὴ καὶ ἀρχοντικὴ αὐτὴ ἠθικὴ φυσιογνωμία — ποῦ ἄνοιξε μιὰν ἐποχὴ μὲ τὸ ἔργο του, μὲ τὸ παράδειγμά του, μὲ τὸ προσωπικὸ του δίδαγμα. Ἐδῶ κάπου, εἶναι ἀκόμη ἄσβυστη ἡ ἀνάμνηση τῆς ὀλύμπιας μορφῆς τοῦ Λορέντσου Μαβίλη, ὅταν περιδιάβαζε, ὄρες ἀτέλειωτες, μὲ τὸν ἀκριβὸ φίλον Κωνσταντῖνον Θεοτόκη, γράφοντας μὲ αἷμα καὶ μὲ ὀδύνη τὴν προσωπικὴ τους ἱστορία, ποῦ εἶναι ἡ ἱστορία αὐτοῦ τοῦ τόπου.

Εἶναι γεμάτη ἡ κερκυραϊκὴ νύχτα ἀπ' αὐτὲς τὶς παρουσίες, ποῦ ἀκόμα κινοῦνται ἀνάμεσά μας, ὅχι μέσα στὴν ἀχνὴ ἑνὸς φαντασμαγορικοῦ μύθου, ἀλλὰ κάτω ἀπὸ τὸ ἔντονον φῶς τῆς δικῆς μας ζωῆς, τῶν δικῶν μας πόθων καὶ παρορμήσεων.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πάρουμε τὸν πένθιμον δρόμον τοῦ κοιμητηριοῦ, γιὰ νὰ τὶς συναντήσουμε τὶς ἱερὰς αὐτὲς σκιές, κι' οὔτε νὰ ἐντοιχίσουμε στὴν κρῦα πέτρα ἑνὸς σταχτόχρωμου τοίχου μιὰν ἀναμνηστικὴν πλάκα, γιὰ νὰ θυμόμαστε πῶς κάποτε ὑπῆρξαν. Ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τὰ φουντωτά, ἐπιβλητικὰ κυπαρίσσια ἀναπαύτηκε χθὲς — γιὰ πάντα — τὸ φθαρτὸ τους σῶμα. Μὰ ἐκεῖνοι, μὲ ὅ,τι πιὸ βαρῦτιμον, πιὸ πνευματικὸ εἶχεν ἡ ὑπαρξὴ τους, ἔξακολουθοῦν νὰ κυκλοφοροῦν ἀνάμεσά μας, νὰ μᾶς συναναστρέφονται, νὰ μᾶς ἐμπνέουν καὶ νὰ μᾶς καθοδηγοῦν. Κάτω ἀπὸ τὸ οὐδέτερον φῶς ἑνὸς ἠλεκτρικοῦ, στὸ γύρισμα ἑνὸς δρόμου, στὴ μυστηριακὴ μοναξιά ἑνὸς καντουνιοῦ, θ' ἀκουστεῖ ἡ φωνὴ τους. Καὶ θὰ πρέπει νὰ εἶσαι ἔτοιμος γιὰ νὰ τὴ δεχτεῖς καὶ γιὰ ν' ἀκούσεις τὸ μυστικὸ τῆς μήνυμα. Ἄλλοιῶς, θὰ προσπεράσεις ἀνυποψίαστος, καὶ θὰ πάρεις, μὲ ἀδειανὴ τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὴ συγκίνηση τῆς συγκλονιστικῆς ἐπικοινωνίας, τὸ δρόμον τοῦ νεκροταφείου, γιὰ νὰ διαβάσεις πάνω σὲ μιὰ λευκὴ ταφόπετρα, ὅτι «ἐδῶ ἡ γῆ μας στοργικὰ ἐκοίμισε τὸν Ποιητὴ, ἀπὸ τὸ θάνατό του 1857 ἕως τὴν ἀνακομιδὴν 1865», καὶ τότες μονάχα νὰ θυμηθεῖς.

ΚΑΝΕΙΣ ἀπ' ὄσους ἐπισκέπτονται τούτῃ τὴν πολιτεία δὲν προσπάθησε νὰ προχωρήσει πέρα ἀπὸ τὰ φαινόμενα. Στάθηκαν πάντα ὅλοι στὸ ἐξωτερικὸ περίβλημα, γιὰ νὰ ἴδουν τὰ γκρεμισμένα σπίτια, τὶς ὑγρὰς καὶ ξεθωριασμένες προσόψεις, τὰ ρεπιασμένα μπαλκόνια, τὰ «σμικρὰ καὶ παλαιὰ σώματα» τῶν ἀπομάχων τῆς ζωῆς, «ποῦ δὲν κατάφερε νὰ τ' ἀφανίσει ὁ χρόνος καὶ

τά παράτησε σταματημένα σὲ κάποιον αἰῶνα ἀπὸ τοὺς ἄπειρους ποὺ ἔχουν περάσει». Αὐθάνονται μιὰν ἰδιαίτην ἡδονὴ νὰ ἀνασαίνουν τὸν ἀέρα τοῦ παλαιοῦ, ποὺ ἀποπνέουν οἱ στενοὶ δρόμοι μὲ τὶς θλιμένες οἰκοδομές, ποὺ ἔμειναν ἐκεῖ, γιὰ νὰ θυμίζουν πῶς μέσα στὸ διάβα τῶν αἰῶνων τίποτα δὲν ἔχει ἀλλάξει σ' αὐτὴ τὴν πολιτεία. Καὶ ἡ συγκίνησή τους γιὰ τὰ παλαιὰ καὶ τὰ λησμονημένα, γιὰ τὶς νεκρὲς ἀναμνήσεις, γιὰ τὶς ἀπολιθωμένες ζωές, τοὺς ἐμποδίζει τὴν ὄραση καὶ τοὺς κάνει νὰ βλέπουν τὴν Κέρκυρα μὲ τὸ μάτι τοῦ ἐπισκέπτη μιᾶς ἄλλης Πομπηίας.

Ἔτσι δημιουργήθηκε γύρω ἀπὸ τὴν Κέρκυρα ἓνα πλανερὸ μαγνάδι, ποὺ τὸ ὕφαναν μὲ ἐπιμέλεια οἱ βιαστικοί, οἱ esthètes, οἱ ἀδιάφοροι, οἱ κουρασμένοι καὶ οἱ φιλαπόδημοι. Τὸ νησί τῆς λυρικής φαντασίας, τοῦ θρύλου καὶ τοῦ παραμυθιοῦ, ἔχασε τὴν ὕλική του ὑπόσταση καὶ γίνηκε ὄνειρο, γιὰ νὰ τρέφει τὴν περιέργεια ὄλων ἐκείνων, ποὺ πέρνουν κάποιους ἀμφίβολουσ γλαυκοὺς δρόμους, γιὰ νὰ ριχτοῦν στὴν περιπέτεια τοῦ ἀγνώστου. Ἡ Κέρκυρα εἶναι ἓνας γοητευτικὸς μῦθος, ποὺ τὸν κατοικοῦν φαντάσματα, σκιές καὶ ἀναμνήσεις, καὶ ποὺ θὰ τὸν γνωρίσεις, ἔτσι κάποτε στὴν τύχη, σὲ κάποιες ἀπὸ τὶς πολλὲς καὶ ἀπίθανες περιπλανήσεις σου, νὰ πλέει — ἀκριβῶς σὰν τὸ καράβι-φάντασμα — ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς.

Ὅσο κι' ἂν αὐτὴ ἡ λυρική μεταμόρφωση ἔχει μιὰ κάποια αἰσθητικὴ δικαίωση καὶ βρίσκει ἀπήχηση σὲ ὀρισμένες ἰδιοσυγκρασίες, προετοιμασμένες γιὰ τέτοιου εἴδους ἀφαιρέσεις, ὥστόσο δὲν μπορεῖ νὰ ἱκανοποιήσει ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἀνθρώπινες ὑπάρξεις, ποὺ ζοῦν σ' αὐτὸ τὸ χῶρο, καὶ ποὺ δὲν εἶναι οὔτε φαντάσματα οὔτε σκιές, μὰ οὔτε καὶ θλιβεροὶ ἐπίγονοι!

ΜΙΑ πολὺχρονη κιόλας πείρα ἔδειξε ἀπὸ καιρὸ, πῶς μιὰ παρόμοια ἀντίληψη μόνο ζημία μπορεῖ νὰ προσκομίσει στὴν Κέρκυρα, ἀφοῦ αὐτὴ ἡ μεταμόρφωσή της, τῆς ἀφαιρεῖ πολλὰ ἀπὸ τὰ ὕλικά της δικαιώματα. Καὶ εἶναι καιρὸς πιά ν' ἀποκτήσουμε συνειδηση αὐτῆς τῆς ἀλήθειας, ἂν θέλουμε κάποτε νὰ σχιστεῖ τὸ πλανερὸ μαγνάδι ποὺ μᾶς καλύπτει, καὶ νὰ φανεῖ ἡ ζωντανὴ εἰκόνα ποὺ κρύβεται πίσω ἀπ' αὐτό. Εἶναι μιὰ σταυροφορία, ποὺ θὰ πρέπει νὰ τὴν ἀναλάβουμε, ὁ καθένας χωριστὰ καὶ ὅλοι μαζί, ἀλλὰ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὅσοι μὲ τόσην ἀνιδιοτέλεια καὶ χωρὶς μάταιες ἐπιδείξεις, συνεχίζουν τὴν Παράδοση στὸ χῶρο τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Τέχνης.

Ἡ Κέρκυρα συνεχίζει, μέσα στὸ χάος τῆς ἴδιας τῆς καταστροφῆς; τὴν ἐπίμονη προσπάθεια γιὰ δημιουργία. Δουλεῖ ἀθόρυβα μέσα στὸ ἐργαστήριό τοῦ τεχνίτη, στὸ γραφεῖο τοῦ διανοοῦ-

μενου, στὸ ἀτελιὲ τοῦ καλλιτέχνη, ὄχι μόνο γιὰ νὰ διατηρήσει ὅ,τι τῆς παραδόθηκε, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ δημιουργήσει—ὅσο τῆς ἐπιτρέπουν οἱ σημερινὲς δυνατότητες — ἓνα παρόν, ποὺ νὰ ἔχει τὴ σφραγίδα τῶν καιρῶν μας, καὶ ποὺ νὰ μὴν εἶναι ἀπλή ἀπομίμηση τῶν περασμένων. Μόνη καὶ ἀβοήθητη, πολλὲς φορές παρεξηγημένη καὶ παραγνωρισμένη, ἐργάζεται μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἐγκαρτέρηση τοῦ πραγματικοῦ πιστοῦ, γιὰ νὰ κατοχυρώσει τὴν ἀτομικὴ τῆς συνείδηση. Δὲν ὑπάρχει καμία ἰδιοτέλεια στὶς προθέσεις τῆς, κανένα συμφέρον. Ἀκολουθεῖ μιὰ πίστη, ποὺ ὑπῆρξε πάντα τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τῆς. Σὲ μιὰν ἐποχὴ, ποὺ ὁ κάθε λογῆς ὕλισμός ἔχει φέρεῖ σ' ἓνα ἠθικὸ ἀδιέξοδο τὸν ἄνθρωπο, ἡ Κέρκυρα δὲν ἔχει χάσει τὴν ἐπαφὴ τῆς μὲ τὸν κανόνα τῆς ἠθικῆς ζωῆς. Γύρω ἢ ἀμφιβολία, ὁ σκεπτικισμός, ἡ ἄρνηση, ἡ ἀπιστία. Κ' ἐδῶ, μέσα στὰ χαλάσματα καὶ τὴν ἐγκατάλειψη, μιὰ αἰσιόδοξη πίστη. Ὁ ἄνθρωπος ἐδῶ κοιτάζει πέρα ἀπὸ τὸ ὀποιοδήποτε συμφέρον. Δὲν ἐνδιαφέρουν αὐτὴ τὴ στιγμή οἱ ἐξαιρέσεις. Ἐνδιαφέρει ἡ στάση ποὺ πέρνει τὸ σύνολο ἀπέναντι στὸ γεγονός τῆς Ζωῆς. Κι' αὐτὴ ἡ στάση, ἡ ὀρθόδοξα ἰδεαλιστικὴ, θὰ λέγαμε, ἀποτελεῖ τὴ δύναμη τῆς κερκυραϊκῆς κοινωνίας, ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀποβλέπει — παρ' ὅλες τὶς ἀντιξοότητες—σ' ἓνα καὶ μόνο πρᾶγμα: νὰ ὑ π ἄ ρ ξ ε ι. Αὐτὸ θὰ τὸ ἀντιληφθοῦμε καλύτερα, ἂν ἐπιχειρήσουμε μιὰν ἄλλη περιπλάνηση, πάλι στοὺς ἴδιους δρόμους, γιὰ νὰ συναντήσουμε, τούτη τὴ φορά, τοὺς σημερινούς ἀνθρώπους. Θὰ πρέπει νὰ τοὺς παρακολουθήσουμε στὸν καθημερινὸ τους μόχθο. Στὴν ἐπίμονη προσπάθειά τους νὰ διαφυλάξουν τὴν ὕλική καὶ τὴν ἠθική τους ἐλευθερία. Νὰ διατηρηθοῦν στὴ ζωὴ ἀκέραιοι. Χρειάζεται πολλὴ δύναμη, γιὰ νὰ μπορέσεις ν' ἀντισταθεῖς στὴν πίεση τῶν ἐξωτερικῶν γεγονότων καὶ ν' ἀρνηθεῖς ν' ἀκούσεις τὸ τραγούδι τῶν Σειρήνων. Καὶ μιὰ τέτοια δύναμη, ἀσφαλῶς, δὲν τὴ διαθέτουν οἱ ἐπίγονοι.

ΑΥΤΗ ἡ ἔφεση γιὰ τὴν ὑπαρξη — κι' ὅταν λέμε ὑπαρξη δὲν ἐννοοῦμε, βέβαια, τὴν ἀπλή διατήρηση στὴ ζωὴ — ἀποτελεῖ τὴν καλύτερη ἀπόδειξη πῶς τὸ σύμπτωμα τῆς παρακμῆς εἶναι οὐσιαστικὰ ξένο πρὸς αὐτὸ τὸ χῶρο. Καὶ πάλι τὰ φαινόμενα θὰ δημιουργήσουν ἀπατηλὲς ἐντυπώσεις. Καὶ θὰ βιαστεῖ ὁ εὐαίσθητος ταξιδευτὴς νὰ μᾶς πληροφορήσει πῶς ὅλα ἔχουν σβύσει στὴν Κέρκυρα, ἀκόμη καὶ ἡ παράδοση, καὶ ὅτι νέα δὲν ὑπάρχει κι' οὔτε μπορεῖ νὰ ὑπάρξει. «Γιατὶ τὸ κέντρο τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς εἶναι μετατοπισμένο σ' αὐτὴ τὴν πολυθόρυβη Ἀθήνα», ὅπως, ἄλλωστε, ὀλόκληρη ἡ ζωὴ τοῦ Ἑθνους, κατὰ ἓναν παράλογο τρόπο, ἔχει μειωτοποιηθεῖ στὴν πρωτεύουσα. Ὡστόσο ἡ Κέρ-

κυρα δὲν ἔχει ἀπαρνηθεῖ τὴν παράδοσή της—γιατί σβύσιμο αὐτὸ σημαίνει. Δὲν τὴν ἔχουν ἀπαρνηθεῖ τὰ ἄτομα, μὰ δὲν τὴν ἔχει ἀπαρνηθεῖ καὶ τὸ σύνολο. «Τὸ οὐσιαστικώτερο καὶ ὑψηλότερο περιεχόμενο τῆς ἀνθρώπινης φύσης, λέει ὁ Σολωμὸς στοὺς Στοχασμοὺς του, εἶναι ἡ Πατρίδα καὶ ἡ Πίστις». Αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία καὶ ὁ πυρήνας μιᾶς παράδοσης, ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει ζωντανή, ὄχι σὰν μιὰ ἀφηρημένη ἔννοια, ποὺ τὴν καθιέρωσεν ἡ συνήθεια, ἀλλὰ σὰν μιὰ καθημερινὴ πράξη, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν κανόνα ζωῆς γιὰ ἕνα ὁλόκληρο λαό, καὶ τὸ δημιουργικὸ κίνητρο, γιὰ κάθε νέα του ἐξόρμηση. Πουθενὰ ἄλλοῦ δὲν ἐπραγματοποιήθηκε τόσο ἀπόλυτα αὐτὴ ἡ ποθητὴ ἐπικοινωνία τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ κοινό. Ἐδῶ ἀκόμη ἡ παράδοση ζεῖ μέσα σὲ ψυχὲς τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, καὶ δὲν εἶναι μόνον μιὰ ἱερὴ μνήμη. Αὐτὸ τὸ φαινόμενο δὲν θὰ μπορούσε νὰ παρατηρηθεῖ σὲ τὴν πολυθόρυβη Ἀθήνα, μὲ τίς ποικιλώμενες Σχολές καὶ τοὺς ἀμέτρητους πνευματικὸς ἀνθρώπους.

Ἄλλὰ καὶ τὰ ἄτομα, ὅσα ἔταξαν στὸν ἑαυτὸ τους γιὰ σκοπὸ τὴν πνευματικὴ ἀποτίμηση τῆς ζωῆς—ὅπως θὰ ἔλεγε καὶ ὁ Φῶτος Πολίτης—δουλεύουν μὲ τὸ κονδύλι ἢ τὸ χρωστήρα στὸ χέρι, γιατί αἰσθάνονται τὴν κατάφαση τῆς παράδοσης μέσα τους καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκφραστοῦν. Θὰ ἦταν μάταιο ν' ἀναζητήσουμε κορυφαῖες στιγμὲς σήμερα σὲ τὴν Κέρκυρα. Οὔτε οἱ συνθήκες βοηθοῦν σὲ τὴν δημιουργία τους, οὔτε οἱ ἰσχυρὲς ἐκεῖνες προσωπικότητες ὑπάρχουν, ποὺ μποροῦν ν' ἀνεβάσουν τὴν στάθμη τῆς ζωῆς πάνω ἀπὸ τὸ κοινὸ μέτρο. Οἱ Σολωμοί, οἱ Πολυλάδες, οἱ Μανίληδες, οἱ Θεοτόκηδες, δὲν γεννιοῦνται κάθε μέρα. Ὡστόσο δὲν θὰ ἦταν σωστὸ—κάτι περισσότερο: θὰ ἦταν ἄδικο—νὰ παραγνωρίσουμε ἢ νὰ ὑποτιμήσουμε τὸ μόχθο τῶν ἀνθρώπων, ποὺ κλεισμένοι στὸ σπουδαστήριό τους ἢ στὸ καλλιτεχνικὸ τους ἐργαστήριον, ὑπηρετοῦν—αὐτὴ εἶναι ἡ κυριολεξία—τὸ Λόγον καὶ τὴν Τέχνην. Αὔριο ἢ σχεδὸν ἀθόρυβη αὐτὴ προσπάθεια, μπορεῖ, σὰν ἐπίτευγμα, νὰ χαθεῖ καὶ νὰ μὴ διατηρηθεῖ οὔτε κἂν ἡ ἀνάμνησὴ τῆς. Αὐτό, ὅμως, ποὺ ἀναμφισβήτητα θὰ μείνει καὶ θὰ ἀποτελέσει τὴ μοναδικὴ τῆς, ἴσως, δικαίωση, θὰ εἶναι ὅτι δὲν ἄφησε νὰ διακοπεῖ ἡ συνέχεια καὶ ὅτι προετοίμασε τὸ ἔδαφος, γιὰ νὰ δεχτεῖ τὸν αὐριανὸν Δημιουργό, ποὺ θάρθει νὰ ξαναδώσει σ' αὐτὴ τὴν Πολιτεία «τὰ φτερὰ τὰ πρωινὰ τῆς τὰ μεγάλα»!

Ὁ ΒΙΟΣ καὶ ἡ μοῖρα μιᾶς πολιτείας, εἶναι ὁ βίος καὶ ἡ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὴν κατοικοῦν. Μόνον ποὺ ἐκεῖνη μένει, ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι περνοῦν. Ὡστόσο ἡ κάθε γενεὰ στὸ πέρασμά της, κάποιον λιθάρι' θὰ προσθέσει, κάποιον ἰδιαίτερο τόνο θὰ δώσει στὴ

μορφὴ τῆς πολιτείας, ποὺ νὰ δείχνει σ' ἐκείνους ποὺ θάρθουν ἔπειτα, πὼς ἡ ζωὴ ἐδῶ ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς τοίχους δὲν ἔχασε τὴν συνέχειά της. Ἐμεῖς ἤρθαμε σὲ μιὰν ἐποχὴ, ποὺ ὁ σκληρὸς καὶ αἱματηρὸς ἀνταγωνισμὸς τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συμφερόντων, δὲν ἀφήνει περιθώρια γιὰ μιὰ γόνιμη δημιουργία. Κάτι περισσότερο, μάλιστα: ἡ ἐποχὴ μας στάθηκε τόσο σκληρὴ, ὥστε δὲν ἐσεβάστηκε, τοῦλάχιστο στὸν ὀλίκο τομέα, ὅτι οἰκοδόμησαν οἱ ἄλλοι, ποὺ ἔζησαν πρὶν ἀπὸ μᾶς. Γκρέμισε καὶ ἀφάνισε τὸν ἀνθρώπινο μόχθο αἰῶνων. Μετέβαλε σὲ ἄμορφη ὕλη, ὅτι πρὶν εἶχε τὴ μορφὴ τοῦ ἔργου. Καὶ ὁ καιρὸς περνάει, χωρὶς τίποτα νὰ δείχνει πὼς ἡ δικὴ μας ἡ γενεὰ θὰ μπορέσει ν' ἀλλάξει κάπως τὴν τραγικὴ ὄψη αὐτῆς τῆς πολιτείας. Κι' ὡστόσο κανεὶς περισσότερο ἀπὸ μᾶς, ποὺ ἐζήσαμε τὸ μαρτύριό της, δὲν μπορεῖ νὰ συλλάβει τὸν ἀπέραντο πόνον της, τὴν σπαραχτικὴ τῆς κραυγὴ. Γιὰ μᾶς αὐτὲς οἱ ἄψυχες πέτρες, αὐτὲς οἱ βαριὰ τραυματισμένες οἰκοδομές, τὰ ἱστορικὰ κτίρια μὲ τίς λεηλατημένες προσόψεις, τὸ χῶμα, ἀκόμη, ποὺ ξέρει νὰ διηγεῖται μιὰ πανάρχαιον ἱστορία, ποὺ εἶναι ἡ ἱστορία μας, δὲν εἶναι ἀφορμὲς γι' ἀπλὲς αἰσθητικὲς συγκινήσεις ἢ γιὰ τὸ κέντρισμα τῆς λυρικῆς φαντασίας. Γιὰ μᾶς εἶναι ἕνα ὀδυνηρὸ βίωμα, ἀφοῦ ἐδῶ, κάτω ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐρείπια εἶναι κλεισμένη ἡ ἴδια μας ἡ ψυχὴ. Νά, σ' αὐτὴ τὴν γκρίζα πέτρα, ποὺ γνώρισε τοὺς Βενετούς, τοὺς Γάλλους, τοὺς Ρώσους, τοὺς Ἀγγλοὺς, τοὺς Ἰταλοὺς, τοὺς Γερμανοὺς, καὶ ποὺ ὡστόσο ἔμεινε πάντα ἑλληνικὴ, ὑπάρχει ἀκόμη μιὰ τόση δὰ σταγόνα αἵμα, ἀπὸ κάποιο γνώριμο καὶ ἴσως ἀγαπημένο πρόσωπο. Κι' αὐτὸ τὸ ἀδειανὸ παράθυρο, ποὺ κάποτε γνώρισε τὴν παρουσία μιᾶς ζωῆς, ποὺ ἔπαψε πᾶ νὰ ὑπάρχει, θὰ μᾶς θυμίζει πάντα πὼς ἐδῶ εἶναι τὸ χρέος μας.

Ἦρθε μιὰ ἐποχὴ, ποὺ δὲν ἐσεβάστηκε τὸ μόχθο μας, μὰ ποὺ ἀκόνησε τὴ μνήμη μας καὶ ποὺ μᾶς ἔδωσε πρὸ σφίχτᾶ μ' αὐτὴ τὴ γῆ. Κ' εἶναι ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ μνήμη καὶ ὁ δεσμὸς, οἱ προϋποθέσεις γιὰ μιὰν ἄνοδο καὶ ἕνα ἔργο. Οἱ προϋποθέσεις, δηλαδή, γιὰ μιὰ λύτρωση.

ΠΡΟΘΕΣΗ μας δὲν ἦταν ἀπόψε νὰ θίξουμε ἢ καὶ νὰ ἐξαντλήσουμε ἕνα ὁποιοδήποτε θέμα. Σκοπὸς μας ἦταν νὰ φανερώσουμε, ἔτσι κάπως συμπυκνωμένα καὶ σχηματικά, τὴ ἀκριβῶς συμβαίνει μέσα σ' αὐτὸ τὸ χῶρον, τὸν μαρτυρικὸ καὶ παρεξηγημένον, καὶ ποὺ ὁ καθένας μας μὲ τοὺς καθημερινούς του περισπασμούς, δὲν θὰ μπορεῖ, ἴσως, νὰ σχηματίσει μιὰ συγκεκριμένη εἰκόνα. Δὲν ἦταν μιὰ ἀπολογία, οὔτε μιὰ ἀπάντηση, ὅπως πιθανὸν νὰ νομισθεῖ. Ἦταν περισσότερο μιὰ ὁμολογία πίστεως σ' αὐτὴ τὴν πολιτεία,

πού τούτη τή στιγμή ὁ καθέννας ἀπό μᾶς κρατάει στά χέρια του τήν τύχη της. Μία ὁμολογία πίστεως στίς δυνατότητές της, στό παρὸν καί στό μέλλον της, στήν αὐριανή της δόξα.

Μ. Ι. ΔΕΣΥΛΛΑΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ. «Ἡ μοίρα μιᾶς Πολιτείας» εἶναι τὸ κείμενο μιᾶς ὁμιλίας, πού ἔγινε στήν αἴθουσα τοῦ Βρετανικοῦ Ἰνστιτούτου Κερκύρας, στίς 20 Ἰανουαρίου τοῦ 1951. Ἀφορμὴ γιὰ τήν ὁμιλία αὐτὴ ἔδωσε τὸ δοκίμιο τοῦ κ. Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου «Κέρκυρα, τὸ νησί τῆς λυρικῆς φαντασίας», πού δημοσιεύτηκε στὴ «Νέα Ἔστια» (τεύχη 561—562).

Χ Ρ Ο Ν Ι Κ Α

Διαλέξεις.— Τὸ Βρετανικὸ Συμβούλιο στήν Κέρκυρα, ἐξακολουθεῖ νὰ ἀναπτύσσει μίαν ἔντονη δραστηριότητα γύρω ἀπὸ τὰ Γράμματα καί τίς Καλές Τέχνες. Ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τίς ἄλλες ἐκδηλώσεις του —μουσικὲς καί ποιητικὲς ἀπογευματινές, ἀνάγνωση Ἀγγλικῶν θεατρικῶν ἔργων κ.λ.π.— ὀργάνωσε καί μία σειρά ἀπὸ διαλέξεις, πού ἄρχισε τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1950 καί πού θὰ τελειώσει τὸν Μάιο αὐτοῦ τοῦ χρόνου. Ὡς τώρα μίλησαν διάφοροι ἐκλεκτοὶ διανοοῦμενοι καί ἐπιστήμονες, ὁ καθέννας πάνω σ' ἓνα θέμα τῆς εἰδικότητάς του. Παραθέτουμε χρονολογικὰ τὰ ὀνόματα τῶν ὁμιλητῶν καθὼς καί τοὺς τίτλους τῶν ὁμιλιῶν. 1) Ἰωάννης Κόλλας: Μεσημβρινὸς τοῦ Greenwiche ('Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Ἀγγλία). 2) Θ. Σορδίνας: Σύγκριση Ἀγγλίας καί Σκωτίας. 3) Γ. Χονδρογιάννης: Ὁ ποιητὴς Ἀχιλλεὺς Παράσχος. 4) Μ. Ι. Δεσύλλας: Λ. Μαβίλης (φιλολογικὸ μνημόσυνο). 5) Drummond Thompson: Bernard Shaw. 6) Ἀγάθη Νικοκάβουρα: Ἡ πνευματικὴ Κέρκυρα ἀνάμεσα στοὺς αἰῶνες. 7) Εἰρήνη Α. Δεντρινού: Τρία τέταρτα τῆς ὥρας μὲ τὸν Ἀλέξαντρο Πάλλη. 8) Μ. Ι. Δεσύλλας: Ἡ μοίρα μιᾶς Πολιτείας. 9) Χαρὰ Στούπη: Ἡθὸς καί ἔθιμος τοῦ Κερκυραϊκοῦ χωριοῦ. 10) Κ. Δαφνῆς: Τὸ δράμα τῆς Κερκύρας στὰ μάτια τῶν ξένων. 11) Σταμάτιος Λάσκαρις: Τὸ Ἐπτανησιακὸν Ζήτημα ἀπὸ διεθνοῦς ἀπόψεως.

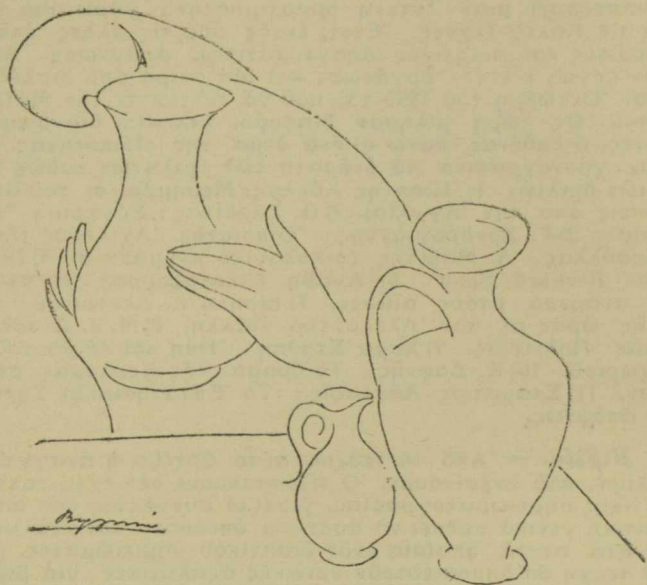
Νέα Βιβλία.— Ἀπὸ τὸ τεῦχος αὐτὸ ἀρχίζει ἡ ἀναγγελία τῶν νέων βιβλίων, πού λαβαίνουμε. Ὁ «Πρόσπερος» δὲν ἔχει τακτικὲς σελίδες κριτικῆς σημειωματογραφίας, γιὰ τὸ συντάκτης του πιστεύουν, πὼς ἡ κριτικὴ γενικὰ πρέπει νὰ ἀσκεῖται ὑπεύθυνα καί ἀναλυτικά, καί ὄχι μέσα στὰ στενὰ πλαίσια ἐνὸς βιαστικοῦ σημειώματος. Ἔτσι σὲ ἐρχόμενα τεύχη θὰ δημοσιευτοῦν κριτικὲς ἀναλυτικὲς γιὰ βιβλία πού ἐλάβαμε, καί πού ἀξίζει νὰ γραφεῖ γι' αὐτὰ μία εὐρύτερη μελέτη. Γιὰ τὴν ὥρα δίνουμε τοὺς τίτλους τῶν βιβλίων, πού εἶχαν τὴν καλοσύνη νὰ μᾶς στείλουν οἱ συγγραφεῖς ἢ οἱ ἐκδότες τους.

Μὲ τὴ φροντίδα τοῦ γνωστοῦ φιλόλογου καί κριτικοῦ κ. Γ. Βαλέτα, κυκλοφόρησαν, ἀπὸ τίς Ἐκδόσεις Πηγῆς, τὰ «Ἄπαντα» τοῦ Ἰακώβου Πολυλά, μὲ προλεγόμενα, βιβλιογραφία καί σχόλια τοῦ κ. Γ. Βαλέτα. Στὸν ἴδιον τόμο δημοσιεύονται καί 15 ἀνέκδοτα γράμματα τοῦ Πολυλά, πρὸς τὸν Κάρολο Μάνεση (14) καί τὸν Θεαγένη Λιβαδά (1).

Ὁ Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Οἱ Φίλοι τοῦ Βιβλίου», κυκλοφόρησε μία ποιητικὴ ἀνθολογία μὲ τὸν τίτλο «Σ' ἀγαπῶ».

Τέλος ἐλάβαμε τὰ βιβλία «Περὴ φάνεια καί Προκατάληψη» τῆς Jane Austen, σὲ μετάφραση τοῦ Ν. Παπαγιάννη, καί «Τὸ ὠραιότερο διήγημα τοῦ κόσμου» τοῦ R. Kipling, σὲ μετάφραση τοῦ Κοσμᾶ Πολίτη, πού τὰ κυκλοφόρησε ὁ Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἴκαρος» μὲ τὴν εὐγενικὴ συνεργασία τοῦ Βρετανικοῦ Συμβουλίου.

Μία κερκυραϊκὴ ἐκδοσις, πού προκάλεσε πολλὰ καί εὐμενῆ σχόλια, εἶναι τὰ «Κερκυραϊκὰ Χρονικά», τῶν κ. κ. Κ. Δαφνῆ καί Ν. Γ. Καρύδη.

Σχέδιο τῆς ζωγράφου Βιργινίας

Ο «ΠΡΟΣΠΕΡΟΣ» ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΤΟΥ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ (ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ, ΑΡ. 46) ΚΑΙ ΤΥΠΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΓΕΡΟΜΕΡΙΑΤΗ (ΚΑΛΟΧΑΙΡΕΤΟΥ, ΑΡ. 4—ΚΕΡΚΥΡΑ) ΣΕ ΤΡΙΑΚΟΣΙΑ ΠΕΝΗΝΤΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ